

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ І ПРАВА
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, МЕНЕДЖМЕНТУ І
АДМІНІСТРУВАННЯ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОЗОРОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

на здобуття ступеня вищої освіти “магістр”

Виконав: студент 2 курсу 251 групи
Спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування
Освітньо-професійної (наукової) програми
Публічне управління та адміністрування
Кулібаба Валерія Борисівна

Керівник д.е.н. професор Шашкова Н.І.
Рецензент: д.е.н., професор Мохненко А.С.

Херсон – 2020

ПЛАН

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ	
ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	8
1.1. Транспарентність державної влади і управління як соціально-політичний феномен.....	8
1.2. Основні механізми забезпечення транспарентності органів державної влади.....	12
1.3. Транспарентність органів державних влади як основа довіри населення.....	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВІДКРИТОСТІ, ПРОЗОРОСТІ ТА	
ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ	
ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	
31	31
2.1. Проблеми забезпечення прозорості влади як властивість транспарентності.....	31
2.2. Відкритість влади як умова взаємодії громадян з органами державної влади.....	36
РОЗДІЛ 3. ДОСТУПНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ	
ПРОЗОРОСТІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	
41	41
3.1 Комуникативна взаємодія органів державної влади та ЗМІ.....	41
3.2. Механізм забезпечення прозорості та доступності діяльності органів державної влади.....	53
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена тим, що важливою умовою розвитку держави є ефективна взаємодія влади і суспільства. Будь-які політичні перетворення держави, спрямовані на підвищення ефективності та легітимності влади, неможливі без участі населення. А це можливо тільки, якщо державна влада і її дії будуть максимально відкриті, прозорі, зрозумілі і доступні для громадян.

Питання доступності та відкритості держави завжди були цікаві науковому співтовариству. Важливим був і залишається механізм цієї «прозорої» взаємодії, її межі і вимірювальні інструменти. У сучасному розумінні з поняттям «транспарентність» в діяльності влади пов'язують максимізацію відкритості та доступності інформаційних потоків, що стосуються прийнятих державних рішень, їх обґрунтованості та результативності.

Підвищення рівня інформаційної відкритості влади пов'язано з сучасними процесами і технологіями її модернізації.

Сам процес модернізації суспільних процесів і цивільних інститутів досить складний і суперечливий. Він заснований на демократичному законодавстві і на діяльності політичних об'єднань, створених демократичним шляхом з одного боку, а з іншого боку, на традиціях, підвалинах, ментальних особливості, які, на жаль, не завжди демократичні, а політичні об'єднання схильні до різноманітного впливу недемократичного, а часом і нелегітимного характеру.

В сучасних умовах нові широкі можливості для ефективної взаємодії влади і суспільства відкриваються в зв'язку з інформаційною революцією. Інформаційно-комунікаційні технології (Інтернет-технології) – це величезний ресурс, за допомогою якого можна значно зменшити дистанцію між владою та суспільством, а також налагодити зворотний зв'язок, зробити політику максимально доступною.

Але, на жаль, не дивлячись на те, що певна робота робиться в напрямку інформаційного розвитку (онлайн-конференції і зборів), державні органи недостатньо транспарентні, вони залишаються закритими для контролю з боку громадянського суспільства, а саме суспільство мало інформоване про діяльність органів влади.

В ході вивчення нормативних та науково-дослідних джерел було відзначено, що в даний час відбувається становлення нових підходів до аналізу та інтерпретації виявленої проблеми. В різноманітних літературних джерелах має місце дискусійність положень ряду авторів, що обумовлює необхідність подальшого дослідження.

Мета роботи - виявлення особливостей формування транспарентності органів державної влади в Україні. Розробка методики вимірювання рівня транспарентності органів державної служби.

Об'єкт дослідження: система організації безпосереднього доступу громадян до участі в діяльності органів державної служби.

Предмет дослідження: політико-технологічні механізми взаємодії громадян і органів державної влади в умовах розвитку механізму інформаційної прозорості.

Відповідно до мети визначалися **завдання дослідження:**

1. Виявити зміст поняття «інформаційна прозорість», так як в більшості наукових досліджень цей термін розглядається неоднозначно.
2. Визначити основні принципи, механізми і роль транспарентності в процесі функціонування органів державної влади;
3. Розглянути транспарентність органів влади як основу довіри населення;
4. Дослідити синергетичний ефект. Це дозволить зробити висновок про те, що інформаційна відкритість має досить значні невикористані ресурси, зокрема мова йде про практично безмежні можливості Інтернет-технологій. В Україні процес розробки і прийняття законодавства про інформаційну відкритість органів державної влади придбав затяжний і неоднозначний характер. До сих пір не прийнятий закон, який регламентує свободу доступу

до інформації. Така ситуація абсолютно не відповідає ні актуальності проблеми нормативного забезпечення права на інформацію в Україні, ні європейським стандартам свободи доступу до інформації.

Особливої актуальності проблема правового забезпечення інформаційної відкритості державних органів влади та механізму доступу до неї споживачів отримує в контексті проведеної в Україні адміністративної реформи. Щоб оцінити ефективність роботи органів державного управління, потрібна доступна, надійна, достовірна інформація про умови і результати їх діяльності.

Наявність і динамічне підвищення рівня відкритості та прозорості діяльності органів державної влади є якісною ознакою демократичних перетворень суспільства в контексті концепції електронного уряду. Необхідно, щоб відкритість стала дієвим інструментом забезпечення взаємодії суспільства і органів влади, залучення громадян та громадських інститутів до вирішення державних питань, до прийняття політичних рішень і формування можливостей повного оцінювання якості їх реалізації, громадського контролю.

Слід зазначити, що забезпечення інформаційної відкритості влади не є одностороннім процесом. Населення має право, а головне бажає, отримувати достовірну і повну інформацію про діяльність влади; контроль з боку громадян і активна позиція їх громадських інститутів по відношенню до державної влади співвідноситься з бажанням органів влади проінформувати громадян про свою діяльність.

Прозорість являє собою систематичне висвітлення діяльності влади, троз'ясування цілей, змісту і механізму реалізації публічної політики, а відкритість – створення публічними органами влади умов для безперешкодного доступу громадян до інформації про його діяльність і до процесу прийняття рішень на всіх етапах їх підготовки.

Природа прозорості інформації полягає переважно в її кількості, а відкритість інформації – в її якості. У першому випадку мова йде про збільшення або зменшення обсягу інформації (зловживання закритістю властиво тоталітарної і авторитарної влади). У другому – про її достовірність,

правдивість, регулярність, оперативність та надійність для подальшого використання.

Аналіз підсумків проведених досліджень, що стосуються зазначеної проблеми, говорить про високий ступінь актуальності для України проблеми відкритості, як органів державної влади, так і органів місцевого самоврядування, а також доступності для населення проходить через них інформації.

Принцип відкритості поки не став основоположним і невід'ємним в роботі влади. Однією з перешкод на шляху вирішення цієї проблеми є недосконалі механізми забезпечення доступності та відкритості влади, що веде за собою і недосконалість механізмів взаємодії органів державного управління з громадянами.

В ході вивчення нормативних та науково-дослідних джерел було відзначено, що в даний час відбувається становлення нових підходів до аналізу та інтерпретації виявленої проблеми. В різноманітних літературних джерелах має місце дискусійність положень ряду авторів, що обумовлює необхідність подальшого дослідження.

Мета роботи – виявлення особливостей формування транспарентності органів державної влади в сучасній Україні і розробка методики вимірювання рівня транспарентності органів державної служби.

Об'єкт дослідження: система організації безпосереднього доступу громадян до участі в діяльності органів державної служби.

Предмет дослідження: політико-технологічні механізми взаємодії громадян і органів державної влади в умовах становлення транспарентності (відкритості, прозорості, доступності).

Відповідно до мети визначалися завдання дослідження:

1. Виявити зміст поняття «транспарентність», так як в більшості наукових досліджень цей термін розглядається неоднозначно.

2. Визначити основні принципи, механізми і роль транспарентності в процесі функціонування органів державної влади;

3. Розглянути транспарентність органів влади як основу довіри населення;
4. Дослідити синергетичний ефект елементів транспарентності влади: прозорості, відкритості та доступності інформації про діяльність органів державного управління;
5. Здійснити дослідження рівня відкритості, прозорості та доступності діяльності органів державної влади в сучасній Україні;
6. Дослідити законодавчу базу сучасної України, регулюючу забезпечення транспарентності влади;
7. Розробити класифікацію транспарентності і інструментарій вимірювання рівня транспарентності державної влади.

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСПАРЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

1.2. Транспарентність державної влади і управління як соціально-політичний феномен

В силу особливостей і багатогранності транспарентності влади як характеристики державного управління для її аналізу і осмислення в першу чергу необхідно розглянути сутність державного управління, а також процес зворотного зв'язку.

Як у вітчизняній, так і в зарубіжній літературі немає однозначного визначення поняття «державне управління». Це пов'язано з різними підходами до даного питання [2,3].

Коли держава розглядається диференційовано, а не в цілому, як сукупність державних органів, між якими розподілені різні види діяльності держави. З цього слідує, що державне управління – самостійний вид діяльності, який здійснюють державні органи та структури.

Державне управління має процесуальний характер, що включає процеси визначення, напрямки та здійснення цілей; Державне управління - систематичне здійснення впливу державних органів влади на суспільну систему, на соціально політичну систему, на свідомість і поведінку громадян з метою реалізації обраного курсу розвитку країни;

Найбільш поширене визначення державного управління – діяльність органів державної влади, яка націлена на створення умов для повноцінної реалізації функцій держави, на захист основних прав і свобод громадян, узгодження інтересів різних суспільних груп і між державою та суспільством.

Оскільки державне управління – безперервний процес, то ця властивість поширюється і на «зворотний зв'язок» суб'єкта та об'єкта управління. Її стійкість буде збільшуватися, якщо артикулювання запитів суб'єктів буде узаконено у вигляді чітко визначених прав, тобто гарантованих державою

вимог до нього. Правове визначення суб'єктів слід розглядати як результат компромісу держави і громадянського суспільства і позначення меж їх взаємодії. Таким чином, позитивний зворотній зв'язок в державному управлінні реалізується як відстоювання індивідом своїх законних прав.

Процеси управлінської діяльності, які складають управлінське відношення, характеризуються стосунками суб'єкта і об'єкта. У контурі прямого регулювання виділяються два комунікативних каналу: інформаційний потік, який містить відомості про сучасний стан суспільства і утворює процес зворотного зв'язку між суспільством і владою, з одного боку, і інформаційний потік, що містить актуальну правову інформацію і реалізує прямі регулюючі впливи влади на суспільство - з іншого. Сталий соціальний розвиток вимагає легітимізації дій влади по відношенню до населення, що зменшує витрати державного регулювання [7].

Додатковий контур регулювання забезпечує адаптацію громадян до управлінського впливу державної влади і адаптацію влади до реакції громадян на її управлінські рішення. В узагальненому вигляді механізм державного управління як інформаційної взаємодії можна представити у вигляді схеми (рис.1.1).

Вимірювальні інструменти транспарентності, запропоновані К. Дро, на нашу думку, суб'єктивні і розрізнені. Окремі елементи цієї структури можуть бути використані при оцінці прозорості органів влади, але повний їх перелік не представляється повним і вичерпними.

Даний спосіб вимірювання занадто неоднозначно і абстрактно описує рівень транспарентності, і його результати повністю залежать від суб'єктивної оцінки експерта, який проводить моніторинг того чи іншого процесу.

Рис.1.1. Механізм державного управління економікою

Таким чином, проблема транспарентності досить докладно розглядається в науці. Хоча єдиної концепції розуміння цього складного суспільно-політичного феномена не існує. Систематизація описаних підходів до дослідження основ транспарентності дозволила визначити сутність даного поняття і виробити робоче визначення.

Транспарентність - це якісна характеристика соціально політичного управління, що забезпечує становлення реальної демократії, громадянського суспільства шляхом відкритості, доступності та прозорості політичної системи, процедури прийняття політичних рішень [7].

(Управлінських) рішень і можливість організації громадського контролю над діяльністю органів влади. Незважаючи на зростаючу актуальність проблеми транспарентності, більшість вчених розглядають проблему кожен під особливим кутом зору, в основному звертаючи увагу на функціональну сторону даного поняття, вибудовуючи в рамках свого дослідження власну

концепцію транспарентності і аналізуючи окремі грані проблеми. Зокрема, транспарентність описується як синонім поняттю «відкритість» або «доступність», що робить дане поняття однобоким і занадто вузьким.

Зарубіжні дослідження в більшій мірі, ніж українські, орієнтовані на теоретико-методологічний аспект дослідження. Вітчизняні розробки мають прикладний характер і в основному є результатом узагальнення політичної практики.

Розглянемо транспарентність з п'яти взаємопов'язаних позицій:

1. Як відмінну рису і найважливіший інструмент, який повністю сформувався в демократичній державі.
2. Як основу відповідального, легітимного і ефективного управління.
3. Як основний метод протистояння тіньовим явищам і процесам у суспільстві.
4. Як маніпулятивну технологію суспільною свідомістю.
5. Як основу взаємодії громадян і державних структур.

Проблема транспарентності державного управління виключно важлива в умовах перехідного періоду, коли доступ населення до інформації стає основою здійснення діалогу і взаємозв'язку суспільства і влади, і як наслідок цього процесу громадського розвитку [8,9]. Лише завдяки розширенню можливостей політичної участі різних соціальних груп і недержавних організацій, збільшується відповідальність і прозорість влади, вільний, зрозумілий і доступний потік інформації, припинення криміналізації політичної діяльності можна поліпшити якість життя населення і забезпечити успіх процесу реформування політичної системи і державного устрою.

Застосування механізмів прозорості в політичний менеджмент як на макро -, так і на мікрорівні дозволяє сформуватися і зміцнитися політичної бюрократії в якості своєрідного суб'єкта інфраструктури послуг, визначаючи пріоритети громадянського, суспільного над державним вим, стверджуючи етичні домінанти в політичному адмініструванні.

З вищесказаного можна зробити наступний висновок: відкритість, прозорість і доступність (як елементи транспарентності) діяльності органів влади є найважливішим показником ефективності їх функціонування. існують різні наукові роботи, які описують і характеризують окремі аспекти прозорості влади: відкритості та прозорості влади, доступу до інформації. Але і в них вчені не об'єднують ці елементи в єдину логічну конструкцію і не розглядають як частини такого політичного явища, як «транспарентність влади».

1.2. Основні механізми забезпечення транспарентності органів державної влади

XXI століття в нашій державі і в усьому розвиненому світі характеризується як час переходу до нового інформаційного суспільства, де інформація стає важливим ресурсом розвитку, нарівні з енергією або сировиною. Використання і розвиток інформаційних технологій сьогодні є фундаментом розвитку будь-якої країни. Ресурси мережі Інтернет відкривають нові ефективні методи управління і можливості більш досконалої взаємодії органів влади з громадянами (громадськими організаціями, комерційними фірмами). Найбільш яскравим і інноваційним прикладом такого методу є «електронний уряд» (e- government). Це одна з інноваційних та ефективних технологій кінця XX - початку XXI століття [15].

Термін «електронний уряд» набув глобального значення. Вперше цей термін був використаний в 1991 році в США при президенті Б. Клінтоні, який особливого значення приділяв впровадженню інформаційних технологій в роботу державних структур. З офіційних документів і наукових робіт термін «електронний уряд» перемістився в ЗМІ і друковані видання, а потім і в положення нормативно правових документів.

У США електронний уряд як «процес використання органами влади Інтернет-ресурсів і при необхідності інших інформаційних технологій,

пов'язаних з процесами, які використовують дані технології з метою спрощення доступу та поширення актуальної державної інформації або збільшення результативності діяльності органів влади (підвищити ефективність якості послуг, що надаються)».

Комісія Європейських Співтовариств характеризує електронне уряд по-іншому: як «використання інформаційних та комунікаційних технологій (далі - ІКТ) в державному управлінні в сукупності з організаційними змінами і новими навичками для поліпшення послуг, і демократичних процесів для зміцнення підтримки в області державної політики» [14].

У «Концепції формування в Україні електронного уряду» останнім визначається як нова форма організації діяльності органів державного управління, що забезпечує за рахунок широких можливостей інформаційно-комунікаційних технологій новий рівень зручності і оперативності в процесі отримання державної інформації та послуг громадянами та організаціями» [16].

У всіх перерахованих вище визначеннях мова йде про використання ІКТ (в першу чергу Інтернет-ресурсу) з метою: забезпечувати найбільш ефективне функціонування державних структур (для характеристики процесу взаємодії між органами державної влади в форматі онлайн введений новий термін «електронний документообіг»);

- анонімно і в найкоротші терміни надавати громадянам оперативно різноманітні послуги (за схемою - 24/7, тобто двадцять чотири години на добу сім днів на тиждень);

- налагодити зворотний зв'язок між громадянами та органами влади («Електронне участь», «електронна демократія»).

Перехід державних послуг в електронний ресурс відбувається як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються, і є одним з основних напрямків дослідження Організації Об'єднаних Націй (далі ООН) . [11].

Відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 2001 р, періодично організовуються Всесвітні зустрічі з питання розвитку

інформаційного суспільства, одним з напрямків цих обговорень (С7), є дискусія між усіма зацікавленими особами (stakeholders) для підвищення ефективності функціонування електронного уряду.

Так, наприклад, на Форумі Всесвітньої зустрічі з інформаційного суспільства 2019 р. розглядалося питання про те, як підвищити результативність і відповідальність державного управління, відкритість і ясність надання державних послуг та участь громадян у вирішенні політичних питань за допомогою ІКТ. Особливу увагу було направлено на потребу забезпечити впровадження в суспільні процеси концепції «електронного уряду», що відбувається з метою:

- Надання послуг для громадян в оперативному вигляді за допомогою мережі Інтернет. Дана система дозволяє не тільки надавати послуги через Інтернет. Щоб не примушувати громадян стояти в довгих чергах, організації можуть запропонувати громадянам додаткові послуги і можливості. Населення, громадські об'єднання та організації можуть здійснювати різні операції в одному місці в режимі 24 години на добу і 7 днів на тиждень;

- Подолання інформаційної нерівності. Державні органи влади можуть забезпечити можливість використовувати нові технології населенням з низьким заробітком, а також організувати можливість підвищити рівень знань у використанні комп'ютерів, особливо для людей з обмеженими можливостями і літніх. Цього можна досягти за допомогою використання різних способів і методів;

- Організації навчання в будь-яких умовах, за будь-яких ситуаціях. Навчання має ґрунтуватися на бажанні, а не на відсутності можливості, пов'язаної з низькою матеріальною базою громадянина, або будь-якими фізичними дефектами. Цього можна домогтися за допомогою електронного забезпечення, яке отримало своє широке поширення в розвинених країнах (knowledge workers);

- Побудови результативних відносин влади і громадян.

Надані державою послуги повинні враховувати індивідуальність конкретного споживача, це можна організувати за допомогою використання нових інформаційно-комунікативних технологій. Громадяни, відчуваючи індивідуальну турботу до кожного починають більше довіряти державному апарату і ставитися до органів влади з повагою;

- Розробки законів, які будуть відповідати сучасним вимогам і враховувати особливості стрімкого впровадження інноваційних технологій в інформаційний простір. Розвинуте інформаційне суспільство вимагає від законодавчих органів влади вирішення різноманітних важливих проблем: конфіденційність, можливість ідентифікації особистості, питання юрисдикції в кіберобласті, захист персональних даних громадян, організація податкових платежів електронними комерційними фірмами, а також віртуальна злочинність і віртуальний тероризм. Верховна Рада повинна враховувати всі особливості інформаційного суспільства при створенні законодавства, зберігаючи рівновагу між необхідним розвитком Інтернет технологій і захистом прав і свобод громадян.

- Створення такої форми правління, при якій громадяни максимально могли б брати участь у процесі розробки та прийняття управлінських рішень. Інформатизація та автоматизація органів державної влади в підсумку призведуть до утворення «прямої демократії» (без численних посередників і ланок).

Далі розглянемо можливі перспективи для громадян при використанні державних електронних інформаційних ресурсів.

Громадяни очікують від органів державного управління дій, властивих комерційним організаціям. Так, наприклад, в США та інших розвинених країнах громадяни купують квиток на літак, квиток в театр в Інтернеті, можуть також продовжити реєстрацію автомобіля або заплатити податки через глобальну мережу. При таких можливостях немає необхідності створювати режим надання державних послуг в режимі 24 години 7 днів в тиждень. Громадяни хочуть користуватися державними послугами з власного

будинку або офісу в будь-який час доби без обмежень, а єдиним засобом для отримання послуг повинен стати мобільний телефон або комп'ютер.

Громадян не цікавить, який саме чиновник відповідає за надання тієї чи іншої послуги, лише якість і оперативність повинні турбувати населення.

За рахунок веб-порталів і електронних магазинів, через які громадяни мають доступ до Інтернету, можна створити єдиний сервіс для всіх державних структур, приховавши багатоступеневу внутрішню структуру органів влади.

Всі ці нововведення дозволять населенню більш активно брати участь в процесі прийняття управлінських рішень, організувати діалог з владою, отримати доступ до публічної інформації, державним документам і відомостям.

Якщо у людини немає часу звернутися з виниклої проблеми в державний орган влади, він може направити електронне звернення, а також взяти участь в дискусії на сайтах державних структур в Інтернеті.

Електронний уряд – спосіб надання інформації і надання вже усталеного набору державних послуг громадянам, комерційним організаціям, іншим державним структурам і державним чиновникам, при якому немає необхідності особисто спілкуватися з заявником, а відправити всю необхідну інформацію для громадянина за допомогою мережі Інтернет [14].

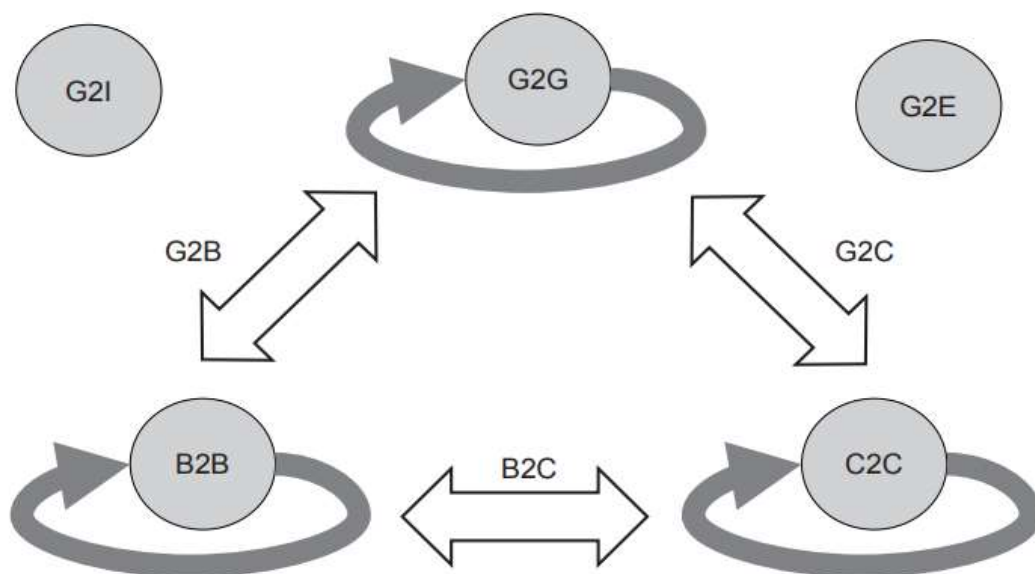

Рис.1.2. Класична модель електронного урядування

Існують й інші підходи до визначення моделей електронного урядування. Найбільш поширений та простий (класичний) з них описує зв'язки між основними суб'єктами електронного урядування та включає такі складові як (рис.1.2):

G2G («уряд–уряд») («government to government») – сектор електронної взаємодії між органами влади. Включає організацію роботи електронного документообігу та обмін даними між владними електронними реєстрами на основі принципу уніфікації, взаємозамінності та сумісності (т. зв. принципи інтероперабельності).

G2B («уряд–бізнес») («government to business») – сектор електронної взаємодії між органами публічної влади та суб'єктами господарювання з метою підтримки та розвитку бізнесу за допомогою ІКТ через надання адміністративних та інших послуг, участі бізнесу у реалізації державної політики та програм.

G2C («уряд–громадяни») («government to citizens») – сектор електронної взаємодії між органами публічної влади та громадянами з метою надання громадянам якісних та своєчасних публічних послуг, участі громадян у формуванні державної політики та виборчому процесі, оцінюванні та контролі діяльності органів публічної влади та ін. Розвиток сектору G2C дає можливість перейти на якісно новий рівень спілкування держави та громадян – доступ до електронних адміністративних послуг в режимі 24/7/365 (24 години на добу, 7 діб на тиждень, 365 діб на рік), що суттєво поліпшує обслуговування останніх із задоволення потреб у публічних послугах.

Ця класична модель електронного урядування в деяких країнах доповнюється іншими суб'єктами електронного урядування та відповідними зв'язками влади з ними [34]. Наприклад, у Великій Британії додатково виокремлюється такий суб'єкт як «службовці» та відповідна взаємодія з ним органів влади G2E «уряд–службовці» («government to employers») – сектор

взаємодії між органами публічної влади та самими публічними службовцями. Це он-лайн взаємодія за допомогою миттєвих засобів зв'язку між органами публічної влади та їх службовцями.

Крім того, взаємодія у секторі G2E є ефективним засобом для забезпечення електронного навчання для службовців, їх ефективної комунікації та обміну знаннями. В інших країнах виокремлюють модель G2I «уряд–міжнародні організації та інші держави» («government to international organizations»), що підкреслює важливість та особливості взаємодії органів публічної влади з цими суб'єктами в електронному урядуванні.

Щодо питань е-демократії можна виділити такі положення плану дій:

- приведення у відповідність із європейським законодавством Закону України «Про звернення громадян»;
- створення інтерактивної системи «Оцінка електронної готовності України» та проведення такої оцінки;
- підготовка та подання у встановленому порядку КМУ пропозицій щодо визначення порядку оприлюднення в Інтернеті відкритих урядових даних;
- розроблення Дорожньої карти розвитку електронної демократії;
- підготовка та подання у встановленому порядку КМУ проекту постанови щодо затвердження Порядку роботи з електронними зверненнями громадян.

В недалекому майбутньому електронний уряд «одного вікна» буде менш актуальною, ніж в нинішній час. Ця тенденція пов'язана з інтенсивним розвитком соціальних мереж Web 2.0. дані технології значно розширюють способи державної (політичної) комунікації і дозволяють розвинути нові види взаємодії органів влади і громадян (бізнесу).

Створення електронного уряду передбачає розробку державними структурами офіційних сайтів в мережі Інтернет, які повинні функціонувати безперебійно. Державні сайти повинні містити хоча б мінімальний обсяг інформації (загальні відомості про самого державного органі, про його структуру, повноваження, нормативно-правові акти, конкурси та вакансії),

певний комплект веб-серверів і можливість обміну інформацією з іншими органами державної влади [13].

- удосконалення та спрощення для громадян процесу надання державних послуг населенню та бізнесу;
- забезпечення функціонування діалогу влади і суспільства;
- можливість самообслуговування громадян в питаннях отримання державної інформації;
- зменшення впливу факторів географічного розташування і фізичних дисфункцій громадян.

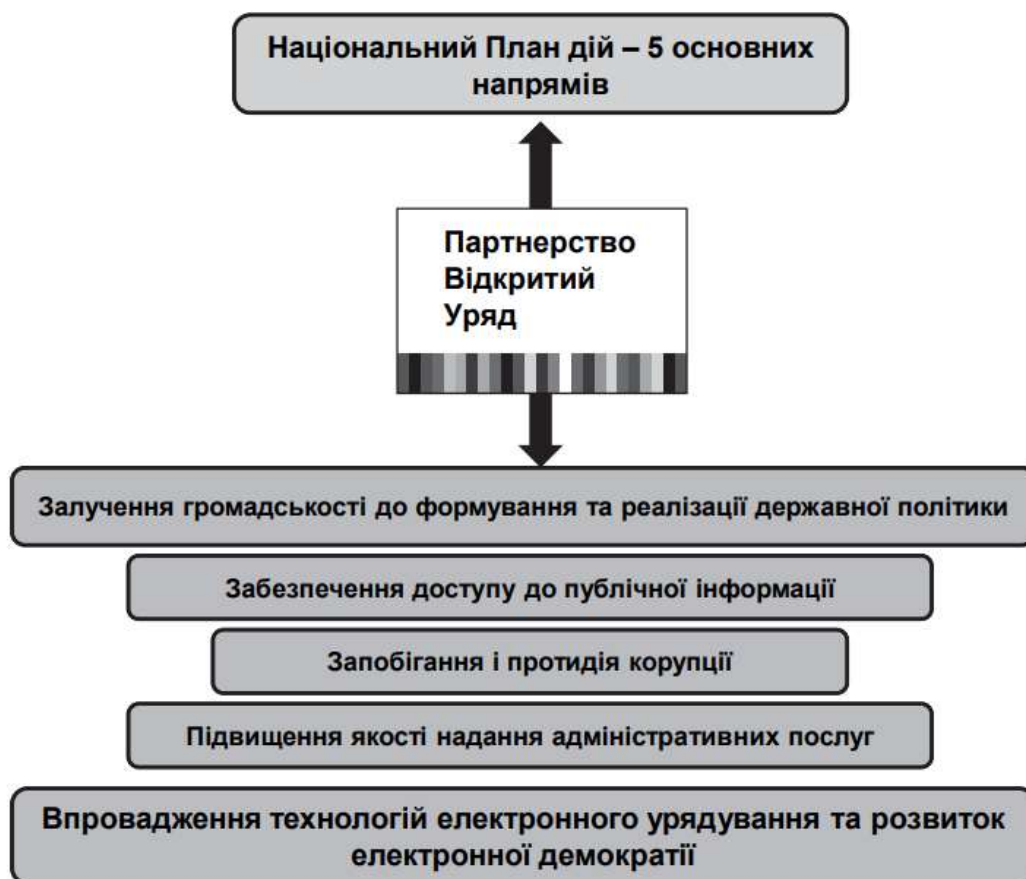

Рис.1.3. Програма «Партнерство відкритий Уряд»

Мета створення і удосконалення електронного уряду полягає в тому, щоб не замінити державних службовців або державні структури, а зробити діалог між владою і суспільством максимально зручним і результативним як в програмі «Партнерство відкритий Уряд» (рис.1.3).

Розвиток «електронного уряду» має на меті забезпечити найбільш ефективно і менш витратне державне управління, а також зміну вектора взаємодії між суспільством і владою. У підсумку це призведе до становлення реальної демократії та підвищення відповідальності державних службовців перед громадянами.

Але, незважаючи на позитивні сторони становлення «електронного уряду», існує ряд проблем, які можуть значно знизити позитивний ефект від застосування цього інноваційного продукту.

Перша і дуже масштабна проблема – доступність комп'ютерів та мережі Інтернет. Це нерівність пов'язана з низьким рівнем доходу певних верств населення.

Наступна проблема - комп'ютерна безпека. Можна виділити слабкі зони:

1. Управління програмою безпеки;
2. Контроль за доступом до інформаційних ресурсів;
3. Контроль за технічним обслуговуванням програмного забезпечення;
4. Чіткість розподілу обов'язків по оперативному контролю над системами;
5. Чіткість і ясність в питаннях наступності служб.

Можливість здійснення шахрайства і нецільового використання відомостей закритого характеру в офіційних електронних ресурсах викликає тривогу в державних структурах [14].

Третя масштабна проблема – проблема конфіденційності, яка безпосередньо пов'язана з інформаційною безпекою.

Світовий досвід впровадження і функціонування «електронного державного управління» показує всю необхідність забезпечення охорони даних, так як державні послуги надаються в електронному вигляді. Як наслідок, може виникнути проблема розголошення або незаконного використання охороняється важливої інформації. Активне використання мережі Інтернет для отримання державних послуг громадянами в режимі онлайн, надання доступу до різної державної інформації породжує ряд

організаційно-технічних питань, пов'язаних з тим, яку інформацію необхідно викладати на інформаційних ресурсах мережі, щоб не завдати шкоди державі, комерційним структурам і громадянину. На думку фахівців в області забезпечення інформаційної безпеки України, існуючий рівень захисту даних не в повному обсязі відповідає потребам громадян і держави. Для обмеження поширення деяких даних у всіх державах світу існує ряд законодавчих актів, що забороняють або обмежують коло їх поширення.

З урахуванням підвищення актуальності впровадження технологій електронного державного управління, про що неодноразово згадував у своїх виступах Президент України, в даний час необхідно приділити увагу питанню про збереження важливої інформації, пов'язаної з масовим впровадженням технології електронного цифрового підпису (далі - ЕЦП). Без впровадження та використання ЕЦП надання електронних державних послуг практично неможливо і навіть потенційно небезпечно з позиції збереження, достовірності переданих відомостей і адресності надання державних послуг суспільству.

Важливим питанням розвитку електронного уряду є технологія управління державної інформацією і її фінансове забезпечення, що має на увазі рішення таких задач, як відбір, утримання на роботі і оплата праці фахівців, що займаються розробкою інформаційні технології; введення в штат посади головного інформаційного державного службовця; співробітництво між різними органами державного управління [18].

Впровадження електронного уряду забезпечує державним службовцям можливість отримувати додаткові навички, дана міра частково вирішує питання з кваліфікованими кадрами, але через великий попит в цій сфері фахівців все одно недостатньо. Також нестача кваліфікованих працівників пов'язана з заробітною платою, яка в державних органах нижче ринкової, і відсутністю додаткових благ, що ускладнює пошук фахівців, які вважають за краще виконувати проекти на стороні або ж відкласти виконання державних проектів. Саме ці обставини тягнуть за собою ряд суттєвих ризиків,

пов'язаних з повномасштабним впровадженням і розвитком електронного уряду в сучасній Україні [25].

Ще однією проблемою є фінансове забезпечення проєктів програм на рівні уряду, а також контроль за доцільне і адресне використання бюджетних коштів.

Доцільно розглянути ще один сучасний інноваційний інструмент, за допомогою якого можливо організувати ефективний діалог між владою і громадянами, систему GR.

Явище GR (Government Relations - зв'язок з урядом) - має на увазі дії з вибудовування взаємин між громадянами і органами державної влади.

Система GR включає в собі дві основні підсистеми:

1. Державна політика, спрямована на збір і обробку інформації про громадську думку і інтереси, і облік отриманих даних при розробці та прийнятті управлінські рішення;

2. Громадянський (суспільний) вплив на процес прийняття управлінських рішень щодо соціально значущих питань.

Діяльність державної влади ґрунтується на здійсненні комунікативних процесів, взаємодії суб'єктів і об'єктів управління.

В даному контексті GR допомагає значно розширити інформаційний державний ресурс, який необхідно використовувати при розробці та прийнятті управлінських рішень, підвищити рівень довіри населення до влади і нейтралізувати опозиційні настрої громадських груп та організацій. За допомогою засобів GR можливе створення позитивного іміджу органів державної влади будь-якого рівня [27].

Система GR при використанні в області державного управління виступає як:

- інструмент інформування;
- форма громадянської мобілізації, мета якої рішення соціально значущих проблем;
- суб'єкт виховання громадськості.

Для впровадження системи GR в державне управління необхідно створити GR-служби, діяльність яких повинна бути заснована на наступних принципах:

1. Правдивість. Даний принцип заснований на наданні громадянам правдивої, чесної, повноцінної інформації про діяльність органів державної влади;

2. Забезпечення компромісу. Даний принцип GR системи є основним. Від нього залежить ефективність і результативність діалогу влади і громадян та рівень довіри громадськості органам державної влади.

3. Принцип повної інформованості. Його суть полягає в наданні повного обсягу державних інформаційних ресурсів громадянам відповідно до законодавства.

4. Колективна відповідальність. Цей принцип заснований на партнерстві і співробітництві учасників діалогу, а також на досягненні консенсусу по головним соціальним проблемам державних структур і населення.

Базові функції GR-систем в органах влади:

- Створення інформаційної державної бази;
- Забезпечення стабільності розвитку держави за допомогою відкритої і прозорої влади;
- Організація дотримання законодавства в області доступності до офіційних інформаційних ресурсів;
- Формування об'єктивної громадської думки
- Організація моніторингу рівня відкритості влади;
- Інформаційне забезпечення державної модернізації.

Підводячи підсумок, виділимо обов'язкові елементи механізму відкритості органів влади:

1) Наявність в органах державного управління структур, відповідальних за відкритість органів влади;

2) Визначення стандартів якості в роботі державних структур, відповідальних за відкритість органів влади;

3) Розробка інструментарію зовнішньої і внутрішньої оцінки відкритості органів державної влади [31].

Розглянемо фактори, які перешкоджають функціонуванню методів відкритості органів державної влади:

✓ сформувався механізм взаємодії між державними органами, громадянами, громадськими організаціями та бізнесом; зростаючі потреби громадян до відкритості діяльності державного апарату;

✓ відсутність елементів конкуренції в діяльності державних службовців і інструментарію для порівняльного аналізу результатів;

✓ великий часовий проміжок між розробкою і прийняттям управлінського рішення і результатом (підсумком) діяльності, що виключає об'єктивність оцінки роботи органів влади.

Цілі е-демократії збігаються з цілями ефективного публічного управління: прозорість, підзвітність, відповідальність, включення (інклюзивність), проведення дискусій, доступність, участь, субсидіарність, довіра до демократії, демократичних інститутів та демократичних процесів, соціальне згуртування (див. рис. 1.4).

Рис.1.4. Цілі електронної демократії

Суспільна довіра є надзвичайно важливою для будь-якого типу е-демократії на всіх її стадіях і фазах. Вона тісно пов'язана з доступністю, прозорістю і відповідальністю суб'єктів суспільних відносин. Е-демократія допомагає збільшити рівень участі індивідів й груп, дає можливість тим, чії голоси чуються рідше або звучать тихіше, висловлювати свої погляди, а також сприяє рівноправній участі. Вона сприяє появі більш колективних форм прийняття рішень і демократії.

1.3. Транспарентність органів державних влади як основа довіри населення

Сучасне суспільство зацікавлене в розвитку прозорості, доступності та відкритості державного управління. Великий доступ до державної інформації розширює можливості громадян оцінювати і контролювати дії державних структур. Значний обсяг інформації, яка становить інтерес для суспільства, громадян та організацій, проводиться і зберігається в органах влади. Не випадково ідея транспарентності влади в

даний час почала реалізовуватися у багатьох країнах світу. За допомогою підвищення рівня транспарентності органів державної влади можна досягти кілька важливих цілей. По-перше, зробити державу більш демократичною, інформаційно відкритою і прозорою для населення.

По-друге, підвищити ефективність діяльності органів державного управління. Світовий досвід свідчить про те, що непрозора, закрита, а також безвідповідальна і, отже, безкарна влада неефективна.

По-третє, створити умови для здійснення громадського контролю за діяльністю органів влади. Завдяки громадському контролю з'явилася можливість підвищити відповідальність державних службовців за свої дії (або бездіяльність), організувати масштабну боротьбу з корупцією, нелегітимним використанням державного бюджету, зловживанням посадовим становищем. Можливість доступу до офіційної інформації важливі не тільки для населення, інтерес до відкритості та доступності відомостей про діяльність влади проявляють і бізнес-структури, яким вкрай важливо своєчасно і в повному обсязі отримувати інформацію з багатьох питань: від проведення конкурсів з державних замовлень до інформації про порядок та умови отримання ліцензії, податкових пільг і інше. У державах, де люди мають доступ до інформації про діяльність влади, яка зрозуміла і актуальна, що не буде корупції, влада буде працювати легітимно, державний апарат ефективно виконувати свої обов'язки на благо суспільству [36].

З іншого боку, закритість, приховування відомостей, незаконна монополія на інформаційні ресурси – основний інструмент бюрократії, за допомогою якого вона маніпулює суспільною свідомістю, залишаючись безконтрольною. Наслідком таких процесів є безвідповідальність, некомпетентність, корумпованість більшості співробітників державного апарату.

Такі країни, як Фінляндія, Данія, Ісландія, Нова Зеландія, де, по відомостях «Трансперенсі Інтернешнл», рівень корумпованості чиновників дуже низький, займають лідируючі місця за рівнем свободи преси в рейтингах

всесвітньої організації журналістів «Репортери без кордонів». У той же час країни з високим рівнем владної корупції практично повністю недоступні для ЗМІ.

Важливо також зазначити, що в умовах демократії високий рівень транспарентності розширює межі взаємодії з суспільством через доступність населення до процесу прийняття та реалізації управлінських рішень, а також розвитку громадського контролю за діяльністю органів державного управління влади. Формування відкритої влади сприяє вирішенню таких питань, як відповідальність і ефективність діяльності влади.

Інформаційна відкритість – організаційно-правова характеристика діяльності будь-якого елемента соціальної взаємодії, забезпечує можливість отримувати необхідний обсяг відомостей про структуру, завдання і функції.

За даними всеукраїнського опитування, можна зробити висновок, що громадяни, виступаючи за правову та демократичну держава, верховенство закону, розглядають це одночасно як необхідна умова існування.

Причому під демократією, поряд з регулярними виборами (57,3%), вони мають на увазі також участь громадян в прийнятті рішень органами влади (54,4%), відкритість органів влади (59,7%), громадянські ініціативи (42%), контроль з боку суспільства за діяльністю владних структур (Стосовно держслужби за це висловилися 56,4% респондентів).

Для більшості громадян низький рівень політичної свободи, неможливість безперешкодно висловлювати свою думку з гострих політичних питань призводить до різкого зниження політичної довіри населення владним структурам. У сучасній Україні різні соціологічні дослідження демонструють низький рівень довіри громадян практично до всіх владних структур.

Знайти баланс співвідношення секретності (таємниці певних відомостей) і відкритості – головна мета законодавців. Інформація, що не відноситься до державної таємниці (або до інформації ДСП), повинна бути доступною і надаватися кожному громадянину в будь-якій точці держави.

Забезпечення інформаційної відкритості органів державної влади безпосередньо пов'язана з якістю роботи органів державного управління, яке включає в себе наступні складові:

1. Якісне підвищення рівня прозорості діяльності державних структур;
2. Зниження необгрунтованого державного контролю;
3. Забезпечення повноцінної доступності до державних відомостей для громадян.

Якісне державне управління може викоринити корупцію серед чиновницького апарату, а також досягти завдань, сформульованих в рамках адміністративних реформ.

Повноцінне розкриття інформації забезпечує стрімке зростання прозорості органів державної влади. Ефективно функціонуюча система, що забезпечує розкриття інформації, зменшує можливості розвитку корупції і зловживань своїми повноваженнями державних службовців, позбавляючи можливості чиновників, які відповідальні за збір та зберігання інформації, зробити її об'єктом торгу. Крім того, доступність інформації виключає необхідність тривалого пошуку відомостей або довготривалої переписки з державними органами.

Відкритість державних відомостей передбачає розкриття:

- інформації, яка відображає підсумки і результати діяльності органів державної влади (розробка і прийняття нормативно- правових актів);
- всієї інформації, яка описує структуру і регламенти органів державної влади.

На рівень відкритості влади також впливають періодичні виступи чиновників в засобах масової інформації та розміщення певної інформації на загальнодоступних сайтах органів влади, організація у всіх владних структурах особистих прийомів громадян чиновниками.

Населення оцінює свою інформованість про те, чим займаються зараз органи влади, невисоко. 12,2% вважають, що «знають всі, що необхідно знати», 65,1% «мають деяке уявлення», 17,5% «зовсім нічого не знають», 5,2%

не змогли відповісти. Відкритість рішень і дій органів влади для громадян як «достатню» оцінюють 7,1% респондентів, як часткову - 49%.

Тобто в цілому більше половини опитаних громадян рівень і масштаби цієї відкритості влаштувають. У той же час 48,3% людей вважають, що рішення і дії влади не можуть розглядатися як відкриті. З останньою обставиною пов'язаний той факт, що багатьом людям не зрозумілі цілі і сенс політики влади.

Таке протиріччя є вкрай цікавим, так як саме відкритість влади є необхідною умовою для побудови громадянського общества. Згідно з отриманими даними, причинами недостатнього взаєморозуміння між органами влади та громадськими організаціями є:

- по-перше, неготовність чиновників і громадських організацій до ведення продуктивного діалогу та співпраці;
- по-друге, відсутність необхідних організаційних, правових і інформаційних умов для ефективної взаємодії - 43%, недосконалість правової бази - 37%, брак інформації, комунікації - 36%, відсутність фінансування - 27% (сума надходження відповідей не дорівнює 100%, так як за методикою проведення опитування можна було вибрати кілька варіантів).

За результатами дослідження можна зробити висновок про те, що виявлена ситуація носить двоїстий характер. З одного боку, очевидно, що органи влади усвідомлюють і визнають важливість і необхідність діалогу з населенням, з іншого ж - позначається ряд проблем, які потребують уваги, так як без їх дозволу навряд чи можливо конструктивне взаємодія. Особливої уваги потребує аналіз формування довіри населення в Україні в цілому і в органах місцевої влади зокрема. Поняття «довіра» характеризується як здатність людини, групи, і населення в цілому (суб'єкт довіри) добровільно надати іншій людині, соціальній групі (об'єкту довіри) ціннісні і суспільно значимі властивості, спрямовані на забезпечення прав і свобод, стабільність і безпеку існування. Будучи в основній категорії, що відбиває особливості міжособистісних і моральних відносин, довіра в суспільстві виступає як

основа формування саме громадянської довіри, яке включає в себе економічні, політичні, соціальні та духовні компоненти. У суспільстві довіра виконує наступні функції [18]:

- Впорядкування. Довіра (і недовіра) є головним фактором, який регулює, мотивацію особистості, фіксуючи конкретне відношення людини до процесів, що відбуваються в суспільстві;

- Редукція. Довіра закріплює ті сторони соціально визнаного (Даним суб'єктом), на основі яких створюються і розвиваються конкретні і спеціалізовані системи свідомості і цілеспрямована діяльність;

- Організація. Довіра встановлює в громадянській свідомості та суспільній культурі певні цільові установки і систему оцінок, імперативи і заборони, завдання і плани, які виражаються в формі нормативних уявлень. В області державної влади довіру зміцнює діалог між державними службовцями та громадянами;

- репродукування. Сформовану довіру, процес будівництва відносин між суб'єктом і об'єктом управління закладає основу для розвитку подальшого діалогу. Існування недовіри до владних структур в демократичних державах пояснюється об'єктивною недосконалістю будь-якого державного устрою, адже навіть в самій демократичній державі неможливо гарантувати абсолютний прихід до влади тільки чесних, добропорядних чиновників.

Детермінація суспільної довіри населення до державних структур обумовлена причинами морального, соціального, економічного, політичного, емпіричного і психологічного порядку. Спосіб виникнення, формування і розвитку суспільної довіри до органів державного управління у громадян є багатогранна система їх взаємин у вирішенні важливих і актуальних соціальних проблем. Даний спосіб заснований на політичних, економічних, власне соціальних, правових і психологічних елементах діяльності.

Аналізуючи досвід суспільного розвитку розвинених країн і України, можна зробити висновок про те, що головними соціальними проблемами є труднощі, загрози і необґрунтовані ризики, які породжуються негативними

процесами і критичними ситуаціями соціального і природного характеру: безробіттям, інфляцією, важкими хворобами, втратою працездатності, великою кількістю нещасних випадків, збройними конфліктами і терористичними актами, зростанням злочинності, а також стихійними лихами. Вирішенням зазначених соціальних проблем покликана займатися державна влада, в тому числі за допомогою роботи з населенням та налагодження ефективного діалогу з суспільством.

Соціальна робота з громадянами передбачає практичну реалізацію діалогу влади і населення для соціального забезпечення та обслуговування, захисту та адаптації, допомоги та підтримки.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ВІДКРИТОСТІ, ПРОЗОРОСТІ ТА ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

2.1. Проблеми забезпечення прозорості влади як властивість транспарентності

До постійних пріоритетів адміністративної реформи в усіх розвинених державах світу відносяться заходи щодо підвищення рівня відкритості, прозорості та доступності діяльності органів державних структур, а також створення умов для забезпечення безпосередньої участі кожного бажаючого громадянина в процесі розробки управлінських рішень.

Прозорість офіційних відомостей, що містять результати діяльності органів влади різних рівнів, їх доступність для кожного громадянина і отримання інформації про прийняті чиновниками рішення, незалежна оцінка рівня ефективності їх поточної роботи повинна бути не тільки необхідним елементом між громадянами і їх обранцями, а й запорукою ефективного функціонування самих органів державної влади [27].

Одним із шляхів, що забезпечують підвищення рівня прозорості влади, є якісна підготовка нормативно-правових документів, що регулюють дані питання. Для того щоб з'ясувати, які саме складові правових актів формують категорію «прозорість», слід визначитися зі змістом самого цього поняття.

У політичній лексиці прозорість влади розглядається як універсальність правил (вимог), за якими діють суб'єкти політичного процесу, зрозумілість цих правил, а також дій інститутів влади для суспільства і еліт.

Прозорість – властивість об'єкта, коли внутрішні зв'язки влади, а також деяка інформація, доступна зовнішнім, по відношенню до об'єкта (органам державної влади) суб'єктів (громадяни); елемент транспарентності органів державної влади.

Прозорість органів влади – це влада, яка максимально чесна і відверта, підконтрольна суспільству завжди, планована, функціонує у відповідності зі сформованими реаліями, заснована на очікуваннях громадян, організовує можливість участі громадян в процесі управління.

Поняття «прозорість» як правило використовують для аналізу тіньових процесів (відносин) в політичному середовищі для оцінки можливостей здійснення контролю за переміщенням фінансів, а також для оцінки переваг інтересів певних суб'єктів політики над цивільними, громадськими.

Термін «прозорість» необхідно закріпити на законодавчому рівні, так як без цієї умови боротьба з бюрократією, корупцією, громадський контроль і безпосередню участь активних громадян в управлінні державою будуть носити формальний характер.

Підвищення рівня інформаційної прозорості державних структур приведе в підсумку до її кардинальної зміни в більш гнучку, ефективно функціонуючу систему захисту прав і свобод усіх громадян.

У деяких випадках прозорість асоціюють зі ступенем відкритості влади для діалогу з суспільством.

Питання прозорості виходить на перший план також у зв'язку з необхідністю оцінки здатності суспільства на рівні усвідомлення власних

інтересів раціонально сприймати дії влади, а також ступеня відповідності намірів влади очікуванням, домінуючим в громадській думці.

Незважаючи на те, що прозорість є одним з елементів соціально-політичного регулювання, вона не може виступати в якості унікального і абсолютно дієвого методу, так як управлінський простір жорстко структурований. З цієї причини прозорість нерідко диференціюється за галузевою ознакою. Існує три сфери, що охоплюють всі адміністративні відносини в державі, де прозорість життєво необхідна:

- a) Державне управління;
- b) Економіка;
- c) Соціальна сфера;
- d) Правоохоронна діяльність

Впровадження механізмів прозорості в систему державної влади дозволяє сформуватися ефективній і відкритій політичній системі управління в якості нового суб'єкта індустрії послуг, визначаючи пріоритети цивільних інтересів над державними.

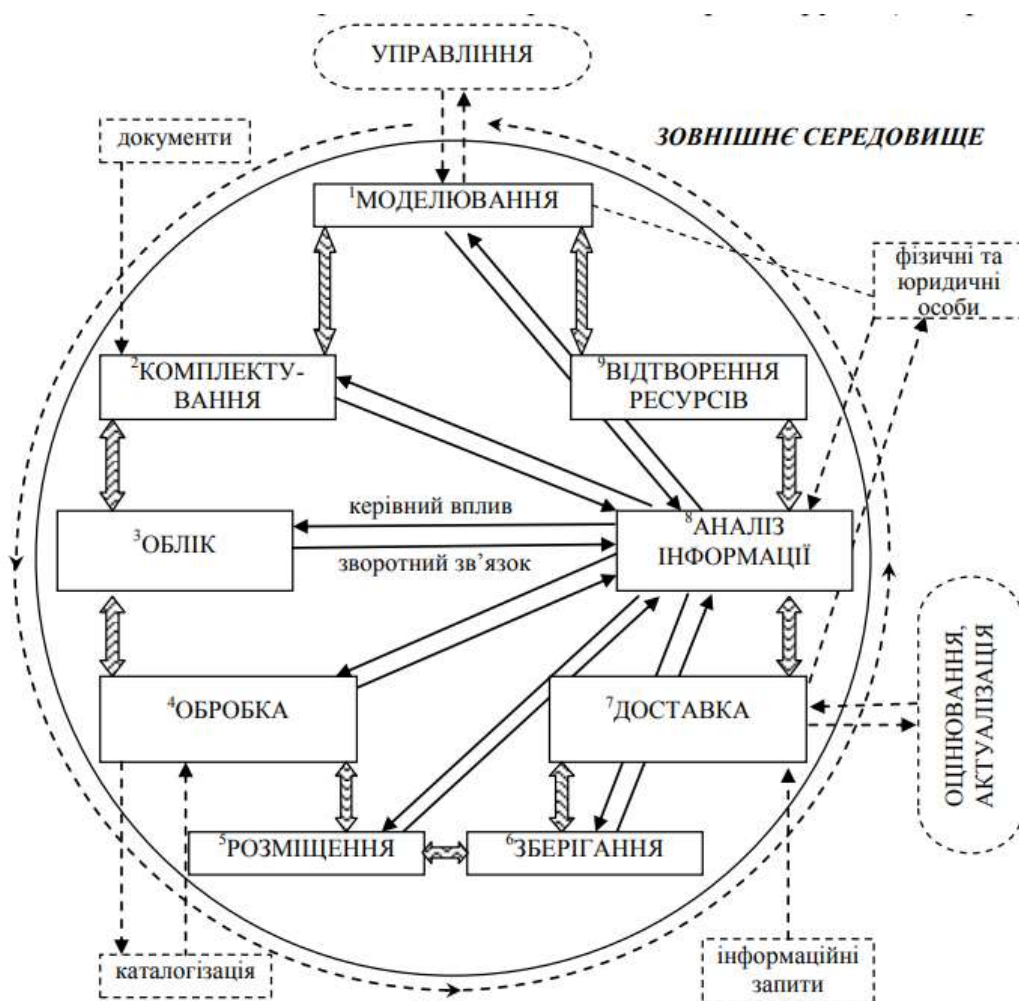

Рис.2.1. Модель кругообігу інформаційних ресурсів

Основою прозорості влади є можливість оперативного отримання громадянами достовірних, зрозумілих відомостей про діяльність органів влади. Свобода інформації про владу залежить від функцій, структури державного органу, наскільки нормативно-правові документи, що визначають принципи діяльності державного апарату, відповідають вимогам прозорості.

Розглянемо напрямки системного розвитку влади, які сприяють прозорості державних структур:

1. Розробка адміністративних регламентів повинна супроводжуватися оцінкою громадських експертів;
2. Створення чіткого і обгрунтованого переліку причин у відмові громадянам в отриманні офіційної інформації;
3. Ясність і зрозумілість процесу надання державних послуг;

4. Зрозумілі кожному громадянину процедури оскарження відмови державних службовців в отриманні державних відомостей;

5. Загальнодоступна звітність органів державної влади про надходження і обробку звернень громадян та прийнятих по ним рішень.

Дані заходи, спрямовані на підвищення рівня прозорості органів державної влади, публічності процесу прийняття управлінських рішень [17].

Прозорість – це елементарна вимога до державної влади, заснова на демократичних принципах. Якщо реальної прозорості немає, цивільний контроль за роботою влади фактично неможливий. В системі основних чинників становлення інституту прозорості можна розглянути три рівні в залежності від функціональної спрямованості даного елемента транспарентності.

Перший рівень – високий рівень прозорості в процесі відбору кадрів і розподілі державних функцій між владними структурами.

В цьому напрямку необхідна спочатку чітка регламентація діяльності установ і державного апарату шляхом створення єдиної системи формалізованих норм і правил, процес виконання яких контролювався б відповідними інстанціями. Найважливішу роль в становленні принципу «кадрової прозорості» може зіграти і розробка системи дисциплінарної відповідальності, що встановлює покарання за вчинення різних правопорушень.

Визначено базові механізми державного управління інформаційнокомунікаційною діяльністю органів публічної влади, а саме: організаційно-правовий, фінансово-економічний та соціально-психологічний. Обґрунтовано доцільність оцінювання ефективності механізмів державного управління інформаційно-комунікаційною діяльністю органів публічної влади за показниками, що подані у табл.2.1.

Таблиця 2.1

Показники оцінки ефективності механізмів державного управління інформаційно-комунікаційної діяльності органів публічної влади

Механізми	Показники
Організаційно-правовий	достатність законодавчої бази для ефективного державного управління інформаційно-комунікаційною діяльністю органів публічної влади;
	відповідність діючого законодавства України в сфері державного управління інформаційно-комунікаційною діяльністю органів публічної влади вимогам законодавства ЄС у цій сфері та європейської практики;
	ергономічність структурної організації інформаційно-комунікаційної діяльності органів публічної влади відповідно до її законодавчо визначених цілей, завдань і функцій;
Фінансово-економічний	достатність фінансування інформаційно-комунікаційної діяльності органів публічної влади;
	економічний ефект інформаційно-комунікаційної діяльності органів публічної влади;
	інвестиційна привабливість програм, проектів, наукових досліджень, комунікативних заходів і т. ін., що реалізуються на національному, регіональному та місцевому рівнях;
Соціально-психологічний	планування інформаційно-комунікаційної діяльності органів публічної влади з урахуванням розвиненості інформаційної сфери суспільства, сегментації та тенденцій розвитку інформаційного ринку;
	ступінь використання інформаційних та медіакommunikативних технологій в інформаційно-комунікаційній діяльності органів публічної влади;
	відповідність та компетентність дій органів публічної влади в умовах інформаційно-психологічних операцій та війн;
	вмотивованість публічних службовців на дотримання морально-етичних норм у сфері інформаційно-комунікаційної діяльності в органах публічної влади.

Другий рівень - створення бюрократичних процедур, що виключають провокаційні складові в діяльності органів державної влади.

Третій рівень - прозорість системи розробки та прийняття управлінських рішень, які є кінцевим продуктом діяльності державних чиновників. Управлінець повинен адекватно користуватися наданими йому владними повноваженнями, віддаючи пріоритет такій характеристиці, як об'єктивність і нейтральність; знайти найкращий баланс між змістом прийнятого рішення і його можливими негативними наслідками; вміти встановити оптимальні межі

для розгляду справи; поєднувати загальні правила керівництва зі специфікою конкретного питання.

Необхідно створювати умови, що сприяють активній участі громадян в діяльності органів державної влади. Для цього громадяни повинні володіти повною інформацією про законодавчу базу, соціально економічне становище державних органів і структур, завдання, які ставить перед собою влада, і ступеня впливу, яку жителі можуть надати при вирішенні цих завдань.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що закритість владних структур пояснюється не тільки нинішнім станом, але і історією свого розвитку. Українська владна система спочатку формувалася як непрозора і, в основному, закрита. За час самоізоляції української управлінської еліти від суспільства, коли еліта орієнтувалася на принципи самодостатності і реалізацію власних корпоративних і кланових інтересів, вона в значній мірі втратила не тільки потребу, а й здатність до розуміння того, чого хоче суспільство.

Однак не варто думати, що досягнення високого рівня прозорості залежить виключно від дій самої влади. Саме поняття прозорості як характеристики демократичного суспільства вказує на двосторонню взаємодію. Тим самим відсутність об'єктивної критики суспільства по відношенню до самого себе є показником того, що підвищення рівня прозорості у взаємовідносинах з владою залежить не тільки від неї, але і від населення.

2.2. Відкритість влади як умова взаємодії громадян з органами державної влади

В умовах реальної демократії таке явище, як прозорість, розширює межі взаємодії влади з громадянами за допомогою відкритого процесу прийняття та реалізації управлінських рішень і створення умов для здійснення громадського контролю над діяльністю органів державних структур.

У свою чергу, право громадян на відкриту інформацію про виконанні прийнятих рішень органами публічної влади - основне і обов'язкове право будь-якого громадянина сучасної України. Грунтуючись на досвіді інших країн, як в них формально закріплюється і практично реалізується захист прав людини на відкриту і зрозумілу інформацію про прийняті управлінські рішення органами публічної влади, можна зробити висновок, наскільки демократично дане суспільство.

Етимологічно поняття «відкритої держави» перетинається з поняттям «відкритого суспільства».

Відкрите суспільство – це якась ідея, особлива концепція, яка повинна надихати громадян, але як така не є дійсною, а тільки бажаною і абстрактною. Суспільство є відкритим, коли кожен може, володіючи необхідним обсягом офіційної інформації, діяти в особистих, групових чи спільних інтересах, а також зберігати інформацію, вибирати з наданих відомостей необхідні і, звичайно, голосувати на виборах.

Інформаційна відкритість – організаційно-правовий режим роботи будь-якого суб'єкта соціальної взаємодії, що забезпечує кожному учаснику взаємин, можливість отримувати необхідний і достатній обсяг відомостей про структуру, завдання і функції.

На думку Т.А. Міхеєвої [35], під інформаційною відкритістю органів влади у владних структурах розуміється відсутність перешкод в отриманні відомостей і можливості проінформувати інших, тобто можливість пошуку, запиту і отримання, а також поширення інформації. Йдеться про можливість громадянина отримувати інформацію не тільки для себе самого (якщо така інформація є у будь-яких структур), але також і по загальносоціальним, політичним, державним проблемам.

Отже, перші найважливіші кроки в роботі системи електронних петицій в Україні зроблено. Законодавчі підвалини для її роботи закладено. Механізм запущено. Наскільки ефективним стане такий спосіб взаємодії суспільства і української влади, тепер буде залежати від останньої.

Рис. 2.2. Упровадження ІКТ в систему суспільних відносин

Відкритість передбачає законодавчо необмежений доступ до всього обсягу документованої інформації і обмеження заборони на розкриття інформації.

При аналізі ступеня відкритості державних владних структур необхідно звернути увагу на ряд істотних проблем, що характеризують нинішній стан питань взаємодії влади і громадян. Зокрема, дані опитування Transparency International, де в опитуванні взяли участь 100 експертів. Серед експертів 50% - керівні працівники регіональних органів влади і 50% - лідери громадських організацій, 89% мають вищу освіту, 67% - чоловіки і 33% - жінки. Експерти розглядалися як носії спеціалізованого знання, рівня інформованості по суспільно значущих проблемам.

Згідно з отриманими даними, причинами недостатнього розуміння в процесі діалогу між органами влади і населенням є, по-перше, неготовність державних службовців, громадських організацій до результативної взаємодії і співпраці.

По-друге, відсутність вкрай необхідних організаційно-правових, технологічних та інформаційних умов для продуктивного взаємодії - 43%, недоробки в області правової бази - 37%, нестачі інформації, комунікації - 36%, відсутність належного фінансування - 27% (сума відповідей не дорівнює 100%, так як за методикою проведення соціологічного опитування респондентам було надано можливість вибору декількох варіантів).

Важливо відзначити, що інформаційна відкритість органів державного управління - це не односторонній процес. Громадянська активна позиція, бажання громадськості отримувати ясну, зрозумілу і актуальну державну інформацію, цивільний контроль за діяльністю державних структур безпосередньо корелюється з бажанням державних структур інформувати громадськість. Основа такого політичного явища, як прозорість інформації, полягає в її кількості.

Наявність високого рівня корупції в Україні спричиняє високий рівень недовіри населення до соціальних і політичних інститутів та бізнесу. Доказом є результати дослідження, проведеного фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова (рис. 1). Висновки зроблено, спираючись на дані опитування населення, що проходило з 15 по 19 грудня 2019 року в усіх регіонах України за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей. Опитано 2004 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%. Так, найбільшою довірою у населення України користуються волонтерські організації (+37%), збройні сили України (+37%), церква (+25%), громадські організації (+4%). Натомість решта інституцій, довіра до 104 яких оцінювалася в опитуванні, мають негативний баланс довіри.

Так, з поміж політичних інститутів найменше українці довіряють Верховній Раді України (-76%), Уряду (-65%) та Президенту України (-60%); з-поміж правоохоронних органів – судам (-75%) та прокуратурі (-74%). Проте у контексті нашого дослідження важливим є показник високого рівня недовіри до комерційних банків (-73%) та Національного банку України (-67%). Такий

рівень недовіри, на нашу думку, сформований рядом факторів, які мали вплив протягом тривалого періоду, серед яких – девальвація гривні, високий рівень інфляції, низькі темпи економічного зростання, криза банківської системи.

Рис.2.3. Рівень довіри/недовіри населення України до соціальних і політичних інститутів та бізнесу (баланс відповідей до всіх опитаних).

Як можна побачити, рівень довіри до органів місцевого самоврядування низький, хоча і вищий ніж до Поліції та Уряду. Найвищий рівень довіри зазначається до волонтерських організацій, Збройних сил України та Церкви.

РОЗДІЛ 3

ДОСТУПНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЗОРОСТІ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

3.1 Комунікативна взаємодія органів державної влади та ЗМІ

Елементом транспарентності держави є ще й безперешкодний доступ будь-якого громадянина до офіційних документів і відомостей.

Транспарентність характеризується станом інформованості (Доступ до повної, достатньої і достовірної інформації) про ті чи інші дії (її об'єкти або результати) кожного зацікавленого в цьому суб'єкта управління.

Отже, транспарентність, заснована на різних інформаційних потоках, являє собою сукупність відносин, заснованих на доступі до інформації, які вимагають правового забезпечення. Уповноважені органи влади встановлюють норми, регулюють ці відносини, які, будучи однорідними за своїм складом, але будучи формою інформаційних відносин, повинні бути згруповані в інститут права (процес формування інституту транспарентності). Діяльність здійснюється суб'єктами, тому критерієм виділення сфер транспарентності обраний суб'єктний склад. На цій підставі виділяються чотири сфери транспарентності: транспарентність діяльності державного апарату для підвладних; транспарентність діяльності організацій і фізичних осіб, які виступають потенційними або дійсними контрагентами в широкому сенсі; транспарентність діяльності всіх суб'єктів, що перебувають на території держави та за її межами для державного апарату; при наявності в державі демократичного політичного режиму окремою сферою транспарентності слід назвати і діяльність суб'єктів, що беруть участь в здійсненні демократичних процедур.

Для вирішення проблеми доступу до інформації в праві використовуються два способи: покладання обов'язків на суб'єкти, що володіють певними категоріями відомостей по їх розкриттю (розповсюдження); надання прав спеціальним суб'єктам на звернення до

інших суб'єктів, які мають певну інформацію, із запитом про її надання та покладання обов'язків по передачі відповідної інформації на останніх.

Підставою встановлення умов транспарентності є природна потреба кожного суб'єкта права в отриманні інформації для здійснення своєї діяльності. Тому метою його встановлення слід назвати забезпечення доступу до потрібної інформації.

В процесі вдосконалення правових основ доступу громадян до інформації необхідно враховувати, що надання інформації означає необхідність розробки поняття про загальний та спеціальний режим інформації, прийняття спеціальних заходів, спрямованих на встановлення і підтримання режимних правил, системи контролю і нагляду за виконанням режимних вимог, встановлення відповідальності за порушення спеціального режиму. Хоча доступність інформації повинна поєднуватися з її приватних даних, забезпеченням інформаційної безпеки, законом захищені тільки інтереси держави, а інтереси особистості і інституційних структур суспільства лише позначені в окремих нормативних актах, тоді як необхідно реалізувати закріплення механізмів їх захисту в спеціальних нормативних актах.

Проаналізувавши українське законодавство, нормативні правові акти, а також наукові матеріали відкритих джерел, можна виділити наступні можливі доступи до інформації про діяльність державних органів:

1. Оприлюднення (опублікування) інформації;
2. Розміщення інформації в інформаційно-телекомунікаційних мережах (в тому числі в Інтернет);
3. Розміщення інформації в суспільно доступних місцях (на стендах, дошках оголошень і т.п.);
4. Ознайомлення з документами державних і місцевих органів;
5. Присутність на засіданнях державних органів;
6. Надання інформації за запитом.

При цьому основними принципами доступу до інформації про діяльність державних і регіональних органів повинні бути:

- Загальнодоступність і відкритість інформації;
- Забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави;
- Інформування громадян про діяльність органів влади;
- Законність пошуку, отримання і передачі інформації;
- Захист прав на інформацію.

Одним із засобів забезпечення доступу громадян до інформації в сучасному суспільстві є офіційні сайти органів влади.

Офіційний сайт органу державної влади - це не просто атрибут сучасної політики, а найефективніший засіб поширення офіційної інформації про діяльність органів державної влади.

За змістом офіційних сайтів органів влади можна судити про рівень відкритості – закритості кожного органу влади і держави в цілому, можливостях громадян в доступі до інформації з державних інформаційних ресурсів, прозорості управлінських рішень і процедур, а також схильності того чи іншого відомства до корупції.

Доступ до інформації про діяльність органів влади може забезпечуватися такими способами:

- 1) оприлюднення (опублікування) інформації в засобах масової інформації;
- 2) розміщення інформації в мережі Інтернет;
- 3) розміщення інформації в приміщеннях, займаних органами влади, і в інших відведених для цих цілей місцях;
- 4) ознайомлення з інформацією в приміщеннях, займаних органами влади, а також через бібліотечні та архівні фонди;
- 5) надання інформації за запитом.

Проаналізуємо всі недоліки і переваги вище описаних форм доступу до державної інформації. До переваг надання громадянам інформації по їх запитом можна віднести отримання офіційної законної відповіді від державних службовців, а до недоліків – тривалість очікування відповіді (30 днів), не завжди зрозумілість і об'єктивність складеної відповіді.

Рис.3.1 Структуризація цілей та завдань комунікаційної взаємодії органу влади зі ЗМІ

Далі до переваг ознайомлення громадянами з державною інформацією в спеціальних приміщеннях, займаних зазначеними владними органами, а також через бібліотечні та архівні державні фонди можна віднести можливість ознайомлення з оригіналом документа або з великим обсягом інформації, а до недоліків:

- географічну віддаленість, не всі громадяни мають можливість потрапити в такі спеціалізовані приміщення (інваліди, пенсіонери).

До переваг оприлюднення (опублікування) державної інформації про свою діяльність у засобах масової інформації можна віднести гарантію збереження інформації друкованого засобу масової інформації на відміну від інформації, розміщеної в мережі Інтернет, а недоліками – обмежений тираж ЗМІ, може знадобитися підписатися або придбати друкований варіант; обмежене число повторів відтворення інформації в теле- і радіоефірі, відсутність інформації у громадян про те, де і коли в ЗМІ буде викладатися необхідна інформація.

До переваг розміщення органами державної влади інформації про результати своєї діяльності в мережі Інтернет можна віднести можливість необмеженого доступу (24 години на добу, 7 днів на тиждень) в будь-якій точці країни, де є доступ до мережі Інтернет, а до недоліків – необхідність несення витрат на отримання доступу до мережі Інтернет; теоретичну можливість зміни інформації, недостатність грамотності населення в області користування комп'ютерними технологіями, оновлення державних сайтів, які іноді відбувається рідко, що призводить до втрати актуальності інформації, що публікується.

До переваг присутності громадян (фізичних осіб), в тому числі представників організацій (юридичних осіб), громадських об'єднань, державних органів на засіданнях колегіальних державних органів можна віднести оперативність отримання актуальної інформації; можливість безпосередньо спостерігати за процесом прийняття рішень, а до недоліків - непрозорий порядок участі, регульований внутрішніми актами, відсутність інформації у більшості населення про такі заходи. Важливим питанням в контексті доступності державних відомостей є область інформаційної безпеки. Поняття «безпека» необхідно розглядати як соціальне явище. З одного боку, питання безпеки розглядаються як умова забезпечення цивільних прав та інтересів, а також національних інтересів країни в цілому. З іншого боку, безпека – це явище, яке обмежує певною мірою свободу, так як відбувається засекречування певних державних інформаційних ресурсів, деякі відомості

доступні тільки строго певному колу посадових осіб. Баланс між двома властивостями інформаційної безпеки є основою визначення обсягу інформації для громадянського користування.

Підводячи підсумки, необхідно відзначити, що наразі спостерігаються дедалі більші очікування громадян і представників ділових кіл, що державне управління стане ефективним, прозорим і орієнтованим на поліпшення якості надання послуг суспільству.

Транспарентність часто порівнюють з таким явищем, як свобода інформації. Але ці поняття мають кардинально змістовні відмінності:

- свобода інформації безпосередньо залежить від рівня активності громадян, а транспарентність є характеристикою стану інформації, якою володіє будь-який суб'єкт. Якщо рівень транспарентності суб'єкта високий, то це гарантує можливість іншому суб'єкту отримати шукану інформацію в необхідному обсязі.

- однією з основних цілей транспарентності є створення у громадян стану інформованості, а не тільки забезпечення можливості отримання певного обсягу інформації, адже забезпечення доступу до відомостей не завжди супроводжується наявністю таких характеристик, як зрозумілість і ясність.

Таким чином, нова якість органів державної влади - транспарентність - результат взаємодії (поєднання) трьох вищезазначених категорій. Відкритість органів виконавчої влади – це неухильне дотримання наступних основних принципів:

- інформаційної відкритості;
- оперативного надання інформації про діяльність органів виконавчої влади, доступ до цих відомостей не обмежений нормативно-правовими актами; надана інформація повинна бути максимально відкритою, зрозумілою, ясною, доступною і орієнтованою на кінцевого споживача;

- зрозумілості - способи надання планів, цілей і завдань, що ставляться перед органами влади, повинні забезпечувати просте і зрозуміле сприйняття громадянами даних відомостей;

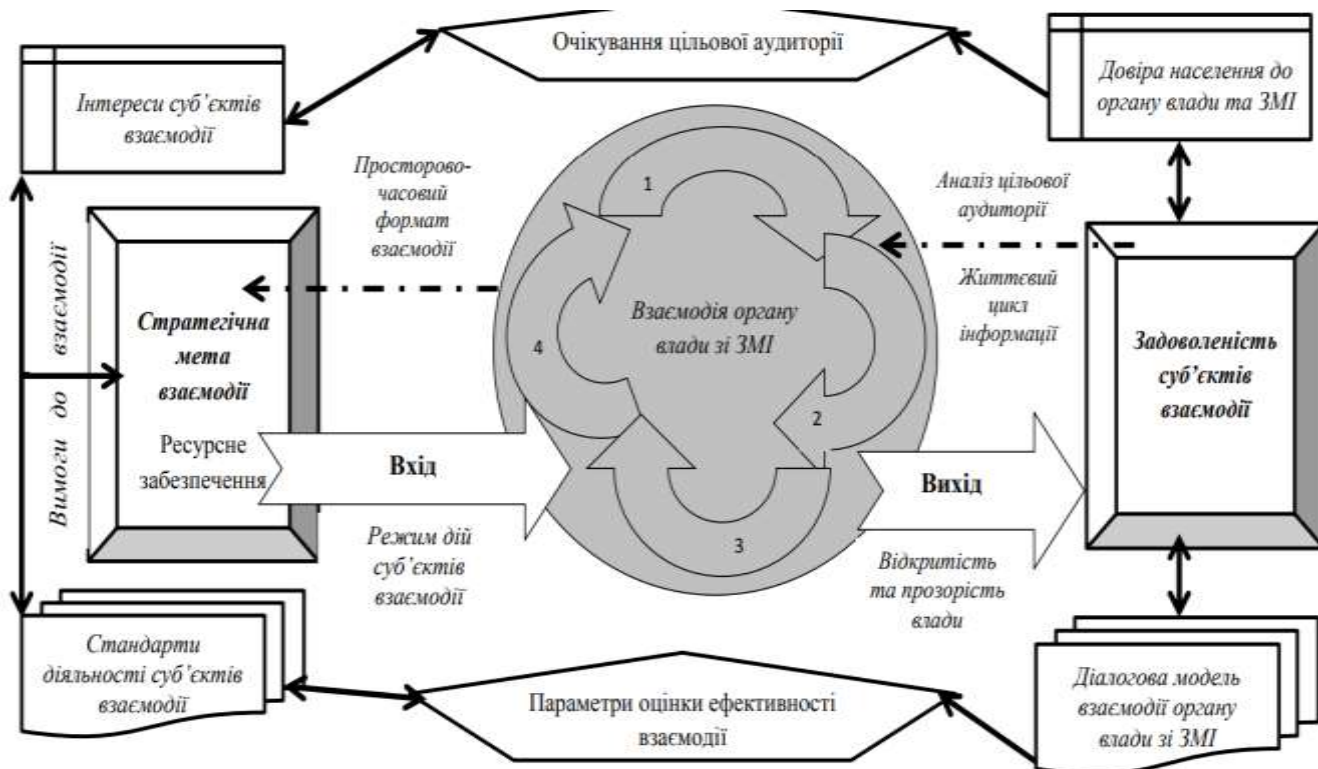

Рис.3.2. Процесна модель механізму регулювання взаємодії органу влади зі ЗМІ.

- можливості участі громадянського суспільства – забезпечення залученості громадян України в процес розробки і реалізації державних управлінських рішень з метою інформаційної взаємодії та здійснення цивільного контролю;

- підзвітності - періодичне опублікування звітів влади про виконання своїх повноважень з урахуванням запитів населення.

Регіональна державна влада представлена в Україні двома гілками влади - виконавчою та законодавчою.

Інформаційна відкритість регіональної влади в сучасній Україні дозволяє вдосконалити державну владу перетворити її в ефективну і результативну

управлінську систему, основною метою якої є забезпечення дотримання прав і свобод кожного громадянина. Але більшість регіональних органів влади в питаннях проведення адміністративної реформи залишаються закритими як для громадян і громадських організацій, так для владних структур інших рівнів.

По - друге, транспарентність можна класифікувати, як помилкову (уявну) транспарентність. Одна з основних причин закритості влади - це фінансова неохайність органів державного і місцевого управління, прояв цих дій - явище корупції у владних структурах.

Останнім часом багато уваги приділяється даному питанню. Так, в 2018 році було проведено соціологічне опитування чиновників з питання їх ставлення до корупційних проявів в органах державного управління.

В результаті опитування виявлено, що цивільні службовці виділяють наступні основні фактори, які впливають на зростання корупції в сучасній Україні: зниження рівня моральності в суспільстві (30%) і низький рівень доходів громадян (6,7%). Більша частина респондентів (53,3%) вважають корупцію в органах державних структур можливістю незаконного отримання матеріальних засобів і інших благ посадовими особами, а кожен четвертий опитаний (24,4 %) оцінює дане явище в органах влади як негативний і, на жаль, неминуче явище в державному управлінні. Негативне ставлення до корупції в державних структурах висловили майже 80% респондентів.

Таким чином переважна частина опитаних чиновників негативно ставиться до корупції в органах державного управління, але в той же час тільки четверта частина учасників опитування вважають прояв корупції вкрай негативним явищем. Таке суперечливе ставлення до корупції вказує на необхідність посилення антикорупційних дій та пропаганди в органах державного управління.

Отже, влада не налаштована на сумлінне виконання своїх функцій.

Другою причиною, яка впливає на закритість влади, є низький професіоналізм чиновників, недостатній рівень знань, в тому числі брак навичок в області обміну інформацією з населенням, незнання механізмів і методів ефективної передачі інформаційних ресурсів суб'єктам суспільства і, що важливо, неможливість сприйняття зворотного зв'язку з населенням.

Наступна причина закритості влади – неефективна робота. Влада просто не може забезпечити як методично, так і практично необхідний взаємозв'язок і інформаційний взаємообмін з громадянами.

Так є п'ять критеріїв для оцінки діяльності органів державної влади:

- цілеорієнтованість;
- кількість часу, який необхідний для розробки і прийняття управлінського рішення;
- стиль функціонування державного апарату;
- складність системи державного управління, його підсистем і ланок;
- рівень витрат на забезпечення функціонування державно керуючої системи.

Дійсна (реальна) транспарентність. Даний вид класифікації має на увазі, що надається споживачеві інформація повинна бути прозорою, зрозумілою, чіткою, недвозначною; легко доступною, зрозумілою більшості громадян.

Якщо транспарентність є дійсною, то прозорість інформації характеризується максимально можливою доступністю відомостей про діяльність органів державного управління, а також можливістю жорсткого впливу на владні структури за допомогою цивільних інститутів. Дійсна транспарентність характеризується рівнем інформованості про діяльність органів державної влади.

По-третє, в залежності від приналежності інформації можна виділити наступні види транспарентності:

Транспарентність об'єкта державного управління.

Інформаційна політика державної влади починає реалізовуватися тоді, коли здійснюється транспарентність її об'єкта. Таким чином, транспарентність

об'єкта управління - це знаходження у суб'єкта управління достатнього обсягу офіційної інформації, з застосуванням якої можлива успішна реалізація намічених цілей (планів). Суб'єкт влади може домогтися транспарентності об'єкта державного управління декількома методами:

- організація процесу збору та обробки відомостей про об'єкт;
- законодавчо встановлені вимоги до об'єкту управління про надання певних відомостей про себе органам державної влади.

Транспарентність об'єкту – один з головних способів державного інформаційного забезпечення, який реалізується в процесі взаємодії (діалогу) влади і суспільства.

Транспарентність суб'єкта передбачає наявність у держави і суспільства певної кількості інформаційних ресурсів, за допомогою яких можливе здійснення громадського контролю за діяльністю державної влади.

Наступним етапом розглянемо кадрову транспарентність влади (Прийом на роботу в органи державного управління, який проходить у відповідності до вимог законодавства. Даний вид транспарентності можна розглянути з двох позицій: як легітимно закріплену можливість потрапити в органи державної влади; як процес виключення протекціонізму та прийняття на роботу професійних співробітників.

Вимоги забезпечення кадрової транспарентності відображені в різних нормативно-правових актах. На регіональному рівні було прийнято ряд законодавчих актів, спрямованих на підвищення кадрової транспарентності в органах влади. Дані нормативно-правові акти містять в собі комплекс критеріїв оцінки професіоналізму кандидатів на посади державної служби, конкурси на заміщення вакантних посад в державних структурах проходять із залученням фахівців-експертів.

Транспарентність також може бути внутрішня і зовнішня.

Внутрішня транспарентність обумовлена взаємодією між співробітниками, відділами та підрозділами в органах державної влади. Структура будь-якого органу влади заснована на взаємодії та тісному

співробітництві держслужбовців. Поведінка державних службовців може відрізнятися і визначається їх внутрішніми якостями. Будь-яка взаємодія всередині державних структур проходить за допомогою інформаційного обміну. Інноваційною міжвідомчою взаємодією є використання інформаційно-комунікаційних технологій, а саме: широке використання електронних документів, створення електронних архівів (тривалого і короткочасного термінів зберігання). Державою також закріплюються основні формальні правила і умови взаємодії державних службовців. Ці правила доопрацьовуються, адаптуються до особливостей регіону суб'єктами держави.

Даний вид транспарентності має на увазі контакт і обмін інформацією в процесі роботи співробітників. Інформація, якою володіє той чи інший держслужбовець (відділ), повинна бути доступна не тільки співробітникам відділу, де він працює, а й тим колегам, яким може знадобитися дана інформація для виконання своїх посадових повноважень. Одним з механізмів поширення інформації всередині державних установ є електронна програма «ДІЛО».

Зовнішня транспарентність характеризується моделлю «влада-населення-влада». Взаємодія влади ґрунтується, по-перше, на отриманні громадянами (громадськими організаціями) інформації і, по-друге, здійснення процесу зворотного зв'язку.

Головні характеристики зовнішньої транспарентності органів державної влади:

- Відкритість, зрозумілість і ясність інформації;
- Достовірність та оперативність інформації;
- Прозорість інформаційних ресурсів;
- Розвиток інфраструктури, що забезпечує підвищення рівня транспарентності влади;
- Залучення некомпетентних державних службовців до відповідальності.

Доступ до інформації забезпечує громадянам контроль за діяльністю уряду і створює основу для обговорення його дій зі знанням справи. Якщо

люди не знають, що відбувається в суспільстві, якщо дії тих, хто ними править, приховані, вони не можуть приймати діяльної участі в справах суспільства і держави.

Ще однією обов'язковою умовою зовнішньої транспарентності є зворотний зв'язок, який передбачає наявність двох аспектів: управлінського і комунікативного. Елементи зворотного зв'язку: технічні (телефон, електронні ресурси, державні сайти в мережі Інтернет); аналіз інформації із засобів масової інформації; статистичні дані та соціологічні опитування населення; аналіз всіх видів звернень громадян з подальшою систематизацією; публічні дебати, дискусії і громадські обговорення питань, що цікавлять, конференції.

Важливо відрізнити два близьких поняття: зворотний зв'язок і діалог. Діалог завжди є зворотним зв'язком, але при зворотному зв'язку не завжди виходить діалог. Зворотній зв'язок в політичному управлінні, з позиції держави, передбачає збір і обробку необхідної інформації для збільшення ефективного його впливу як суб'єкта управління на керований об'єкт. Зворотній зв'язок відображає реакцію одержувача відомостей на інформацію, яка була йому надана джерелом.

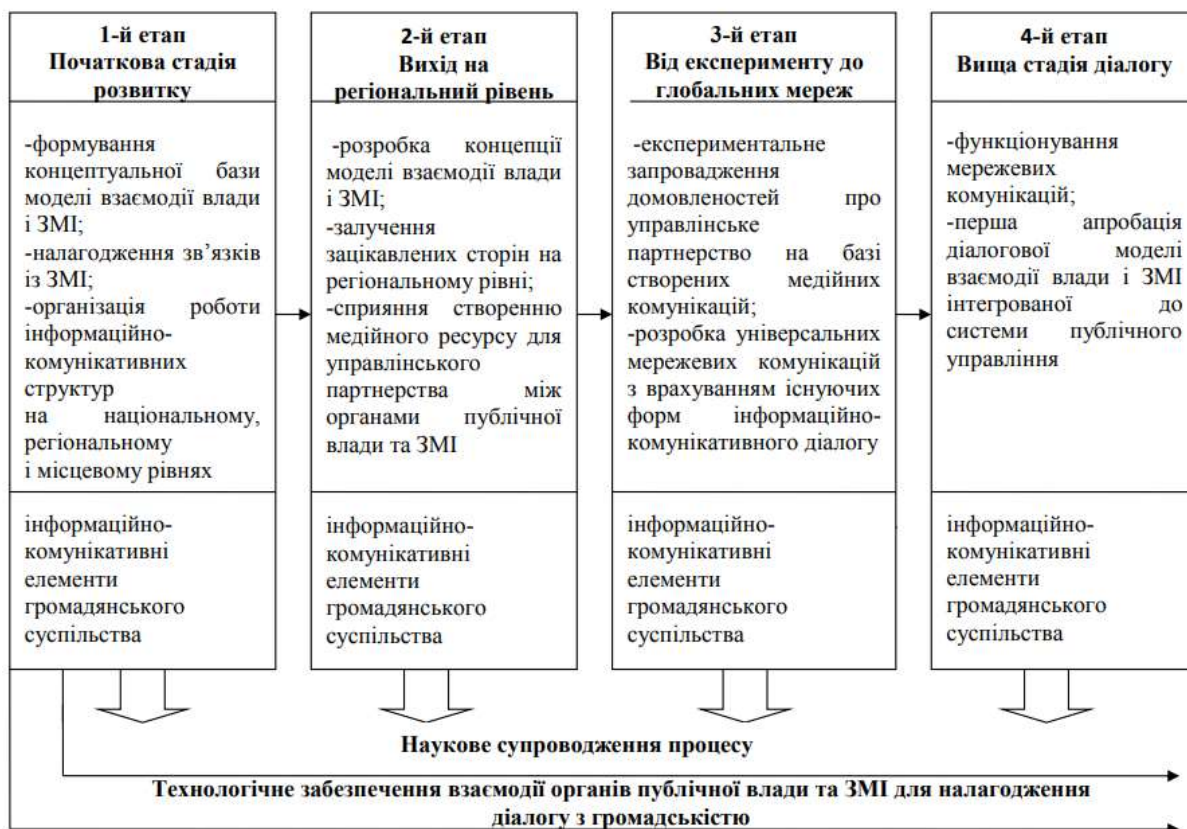

Рис. 3.3. Прогнозна модель взаємодії органів публічної влади і ЗМІ.

Далі розробимо формулу вимірювання рівня транспарентності влади.

Для початку необхідно розглянути докладно змінні, що впливають на рівень транспарентності:

1. Запити громадян (Q3p) - найбільш традиційний метод отримання інформації та відомостей у органів державного управління. Нормативно правовими актами регулюються формат запиту, терміни відповіді на запит, причини відмови заявникові в наданні інформації (наприклад, якщо інформація відноситься до відомостей, що належать до державної таємниці).

Будь-який громадянин, громадські об'єднання, організації або інший державний орган можуть направити запит до органів державної влади. Запросити офіційну державну інформацію можуть також й іноземні громадяни.

Якщо з яких-небудь причин громадянин не може запросити потрібну йому інформацію у органів влади, за нього це може зробити його юридично оформлений відповідно до законодавства України представник.

3.2. Механізм забезпечення прозорості та доступності діяльності органів державної влади

Запити виконують дуже важливу соціально-політичну функцію, будучи сполучною ланкою між владою і громадськістю. Також запит є прямим інструментом впливу громадян на дії влади, які були обрані народом як представники своїх інтересів.

Розглянемо різні форми запитів:

1. Бюрократична-правова. Дана форма має на увазі, що запит направляється в апарат владних структур, судові органи, прокуратуру або громадські організації. Як правило, ці запити спрямовані на рішення проблем конкретного громадянина, більш рідко це можуть бути колективні запити.

2. Політико-громадська – ця форма характеризується запитами, які направляються до громадських приймалень політичних партій, з такими запитами звертаються в основному громадяни, які є представниками електорату певної партії.

3. Медіа-громадська – це так звані, відомі ще в радянські часи «листи трудящих» в ЗМІ. Ці запити, як правило, містять критичне судження про що відбуваються соціально-політичні процеси в сучасній державі. Мета цих запитів – залучення суспільної уваги до сучасних проблем суспільства.

4. Публічна – процес реалізації права на можливість проведення демонстрацій, мітингів, громадських маніфестацій. Ця форма характеризує напруженість в соціально-політичному середовищі країни, а також свідчить про гостроту соціального конфлікту.

Для того, щоб класифікувати запит, необхідно визначити його соціальну значимість і конфліктну складову, а також наскільки оперативно необхідно вирішити проблеми, відображені в запиті.

2. Публічні виступи.

Публічні виступи (прес-конференції, тренінги, презентації) представників органів державної влади з метою інформатизації громадськості та налагодження взаємодії з громадянами. Мета публічних виступів – донести до громадян підсумки виконаної роботи органами влади за певний період, плани на короткостроковий і довгостроковий періоди.

Цінність даного виду спілкування влади і громадян полягає в можливості населення висловити безпосередньо представникам влади своє ставлення до подій і процесів в країні, побажання і прохання.

3. Особистий прийом громадян державними службовцями.

Державні службовці (керівники, заступники керівника) різного рівня проводять особистий прийом громадян відповідно до встановлених графіків. Якщо при особистому прийомі з'ясувалося, що питання, які цікавлять відвідувача, не входять до компетенції даної державної структури, то громадянину роз'яснюється, куди йому слід звернутися.

Громадянину може бути відмовлено в прийомі. Нормативно-правовими актами закріплено, що при усному зверненні заводиться картка особистого прийому, вона зберігається за тими ж правилами, що і письмові заяви. Відповідь громадянину при особистій заяві може бути дана відразу (якщо немає необхідності перевірки відомостей пред'явленими заявником або додаткового збору відомостей по суті заяви), або йому за вказаною адресою буде відправлена письмова відповідь в терміни, встановлені законом.

4. Скарги на дії державних службовців. Кожен громадянин має невід'ємне право подавати скаргу в органи державної влади. Скарги можуть бути як одноосібні, так і колективні. Будь-який правоспроможний громадянин має право звертатися з будь-якого свого питання до органів влади (будь-якої посадової особи).

Особливістю предмета скарги є те, що оскаржуватися може діяльність державного службовця в цілому, тобто управлінське рішення, дія (бездіяльність) чиновника або органу державної влади в цілому.

Причиною подачі скарги є оцінка управлінських рішень, дій (бездіяльності) офіційних органів влади, їх посадових осіб з позиції громадян як неправомірних, нелегітимних.

Вони можуть звертатися зі скаргами і заявами на дії посадових осіб. Для цього в державі існує система розгляду і вирішення скарг і заяв, серед яких можна виділити найбільш ефективні:

1. Оскарження відповідно до адміністративного порядку;
2. Судовий порядок оскарження;
3. Обжаловання в органи прокуратури України;

Основою даної системи оскарження є принцип поділу влади, який дозволяє забезпечити легітимні умови діяльності органів управління. Зазначене оскарження незаконних дій органів державної влади носить, як правило, владно-розпорядчий характер.

Адміністративний порядок оскарження відноситься в більшості випадків до сфери діяльності виконавчої влади і є частиною внутрішньоструктурного контролю прийнятих рішень органами влади.

Важливо відзначити, що, якщо заявника не задовольняє відповідь на його заяву органами влади, він має право в установленому законом порядку звернутися в судові органи.

5. Чиновники, які притягувалися до адміністративної відповідальності (QAO). Закон України про державну службу містить опис особливостей залучення службовців до дисциплінарної відповідальності і розглядає це поняття. Дисциплінарна відповідальність – основний вид відповідальності державних службовців в системі державного управління сучасної України.

Даний вид відповідальності відрізняється своєю оперативністю і можливістю врахування конкретних обставин правопорушення, яке скоєно державним службовцем.

6. Основою службової дисципліни є неухильне дотримання розпорядку, який визначається нормативно-правовими актами органів державного управління, але не будь-якими службовими домовленостями або угодами.

Розглянемо перелік стягнень, які можуть бути застосовані за вчинення дисциплінарних вчеників відповідно до Закону про державну службу.

- 1) догана;
- 2) попередження про неповну посадову відповідність;
- 4) звільнення від посади;

Важливо відзначити, що в Законі немає визначення поняття «втрата довіри». У вищезгаданому законі є перелік корупційних правопорушень, і якщо чиновник їх здійснює, то його можуть звільнити в зв'язку з «втратою довіри».

7. Повторне звернення громадян. Повторним є звернення, яке надійшло від одного і того ж громадянина з одного і того ж питання, і заявник не задоволений відповіддю органу влади або закінчився термін розгляду першого звернення.

Повторні звернення громадян – результат незадовільної роботи державних службовців. У разі відсутності в повторних зверненнях громадян (усних і письмових) нових обставин або питань, такі звернення не підлягають розгляду. Про таку обставину заявник повідомляє в певному порядку.

8. Дисциплінарні стягнення державних службовців. У законі «Про державну службу України» (далі - Закон) передбачено п'ять видів дисциплінарних стягнень, які застосовуються державних службовців в разі вчинення дисциплінарного проступку (зауваження, догана, попередження про неповну посадову відповідність, звільнення з посади державної служби, а також звільнення).

Однак перераховані види дисциплінарних стягнень можна зменшити до двох: догана і звільнення. Аналіз встановлених Законом видів дисциплінарних стягнень дозволяє зробити висновок про те, що зауваження і догана є ідентичними покараннями - це спосіб морального впливу, і порядок їх застосування та юридичні наслідки ідентичні.

Загальні правила призначення дисциплінарних стягнень встановлені щодо всіх дисциплінарних стягнень. і не передбачають будь-яких особливостей щодо зауважень.

Переважають негативні фактори при взаємодії з громадянами, а саме: велика кількість скарг і повторних звернень, що свідчить про незадоволення населення відповіддю або діями органів влади. Необхідно в терміновому порядку провести моніторинг ситуації і негайно вжити заходів.

Підводячи підсумки розгляду проблем, що склалися, пов'язаних з рівнем транспарентності влади в нинішній Україні, можна зробити наступні висновки.

Основними правилами надання інформації громадянам повинні бути:

- відкритість, зрозумілість, ясність інформації;
- достовірність і оперативність відомостей;
- дотримання прав та інтересів третіх осіб при наданні інформації;
- залучення до відповідальності державних службовців, які порушують права на доступ до інформації інших осіб;
- можливість звертатися до органів державної влади в письмовій і в усній формі;
- надання органами влади звітів про виконану роботу за певний період часу в зрозумілій і доступній формі.

Органи державного управління в рамках підвищення рівня транспарентності влади повинні:

- забезпечити повноту, достовірність, об'єктивність і своєчасність наданої інформації про свою діяльність, які підлягають обов'язковому оприлюдненню згідно з нормативно-правовими актами України;

- використовувати інноваційні технології в наданні інформації громадянам, при цьому повинна бути забезпечена можливість вибору зручного формату інформації, доступність, простота і візуалізація наданих відомостей;

- підвищувати доступність офіційної державної інформації для використання громадянами та іншими суб'єктами державного управління, забезпечуючи рівний доступ в інформаційно телекомунікаційної мережі Інтернет;

- удосконалювати процеси публікації та інфраструктуру відкриття даних, визначаючи пріоритети їх формування і розкриття з урахуванням їх цінності для суспільства і витрат на відкриття, в тому числі на основі зворотного зв'язку з користувачами, виявляючи і поширюючи передовий досвід розкриття державних даних, підвищуючи якість опублікованих даних, переводячи їх в більш зручні формати, додаючи опису (класифікацію) і інтегруючи (пов'язуючи) дані з різних наборів;

- впроваджувати процеси і інфраструктуру, в тому числі електронні сервіси та послуги, для проведення публічних онлайн-консультацій з громадянами і організаціями, а також здійснювати онлайн-інформування, обслуговування та надання інформації про діяльність органу виконавчої влади, одночасно спрощуючи способи взаємодії з громадянським суспільством;

- забезпечувати об'єктивність, неупередженість і публічність процедур формування громадських, експертних і консультативних рад (Комісій, робочих груп), що створюються при органах виконавчої влади, наділяти їх необхідними повноваженнями, враховувати думку цих рад при прийнятті рішень;

- формувати і розвивати ефективні механізми оперативного реагування на звернення громадян України, громадських об'єднань і підприємницького співтовариства;

- удосконалювати форми, методи і способи роботи із засобами масової інформації, соціальними мережами та форумами в мережі "Інтернет";

- ясність викладу матеріалу як одна з основ складання документів державним службовцям. Державна установа зобов'язана ефективно доносити інформацію до населення. Це означає що відомості про стратегії уряду,

послуги та ініціативи повинні бути сформульовані зрозумілою мовою, підноситися своєчасно, об'єктивно і з користю для справи. Щоб інформація була зрозуміла населенню, необхідна ясність викладу і відповідність граматичним правилам.

Цей принцип важливий як для інформації внутрішнього характеру, для будь-якого іншого офіційного органу, незалежно від того, чи буде вона опублікована або озвучена;

- вивчення громадської думки. Постійне вивчення громадської думки дозволяє владі краще розуміти суспільство, визначати потреби та очікування громадян, краще оцінювати реакцію суспільства на пропозиції або можливі зміни, а також ефективність державної політики, програм і послуг, оцінити прогрес в області підвищення якості цих послуг;

- вивчаючи громадську думку з метою визначення кількісних і якісних параметрів думок, настроїв і сприйняття з боку певних верств суспільства, державні органи зобов'язані виконувати вимоги, викладені в документах, що регулюють коло питань інформаційної відкритості. Крім того, вони повинні гарантувати високу якість і ефективність досліджень, які вони замовляють іншим структурам або проводять самостійно.

Важливим моментом в забезпеченні високого рівня транспарентності влади є опитування населення і налагоджене цивільне партнерство. При плануванні, здійсненні та оцінці діяльності, пов'язаної з проведенням опитувань і цивільним партнерством, необхідно враховувати потреби в галузі суспільних зв'язків.

Відкритий і зацікавлений діалог має визначальне значення для успішного проведення опитувань. Крім того, велике значення має надання учасникам опитувань точних відомостей і грамотний, доступний виклад матеріалу.

Державні органи повинні стежити за тим, щоб інформація, що стосується проведених ними опитувань громадян і залучення громадян до партнерської участі, як на державному, так і на регіональних рівнях, публікувалася на інтернет-сайтах цих організацій. Моніторинг рівня транспарентності органів

влади за допомогою розробленого нами інструментарію, дозволяє відслідковувати динаміку розвитку ситуації відкритості, прозорості та доступності влади за певний період часу.

Правотворча ініціатива громадян, публічні слухання, збори громадян, конференція громадян (збори делегатів), опитування громадян. Для забезпечення відкритості та прозорості органів державної влади необхідно комплексне дотримання правових норм, інформаційної політики та різних організаційних процедур.

ВИСНОВКИ

Причинами недостатньої взаємодії і взаєморозуміння між громадянами і органами влади є неготовність, а часом і небажання органів влади і громадян

до діалогу і співпраці, відсутність необхідних організаційних, правових та інформаційних умов для ефективної взаємодії.

В першу чергу мова йде про проблему відчуженості влади від населення. Ця проблема з'явилася досить давно, проводились різноманітні масштабні її дослідження. Узагальнюючи їх результати, можна виділити основні причини такої відчуженості.

По-перше, працівниками державної служби не завжди повністю роз'яснюються цілі і мотиви органів влади (особливо моральна складова даного питання) зміст і характер їх діяльності.

По-друге, причиною такого відчуження може служити не завжди грамотно організоване виконання прийнятих рішень, що, в свою чергу, сприяє формуванню в суспільстві думки, що влада працює в основному «на себе», ігноруючи реальні потреби громадян.

Інформація як громадський ресурс на сьогоднішній день є одним з найважливіших джерел розвитку та ефективного функціонування держави і суспільства. Налагоджений інформаційний канал між органами влади і населенням стає основним фактором з точки зору ефективної діяльності органів державної влади.

Підводячи підсумки розгляду проблем, що склалися, пов'язаних з рівнем транспарентності влади в Україні, можна зробити наступні висновки.

Основними правилами надання інформації громадянам повинні бути:

- відкритість, зрозумілість, ясність інформації;
- достовірність і оперативність відомостей;
- дотримання прав та інтересів третіх осіб при наданні інформації;
- залучення до відповідальності державних службовців, які порушують права на доступ до інформації інших осіб;
- можливість звертатися до органів державної влади в письмовій, і в усній формі;
- надання органами влади звітів про виконану роботу за певний період часу в зрозумілій і доступній формі.

Органи державного управління в рамках підвищення рівня прозорості влади повинні:

- забезпечити повноту, достовірність, об'єктивність і своєчасність наданої інформації про свою діяльність, які підлягають обов'язковому оприлюдненню згідно з нормативно-правовими актами України;

- використовувати інноваційні технології в наданні інформації громадянам, при цьому повинна бути забезпечена можливість вибору зручного формату інформації, доступність, простота і візуалізація наданих відомостей;

- підвищувати доступність офіційної державної інформації для використання громадянами та іншими суб'єктами державного управління, забезпечуючи рівний доступ в інформаційно телекомунікаційної мережі Інтернет;

- удосконалювати процеси публікації та інфраструктуру відкриття даних, визначаючи пріоритети їх формування і розкриття з урахуванням їх цінності для суспільства і витрат на відкриття, в тому числі на основі зворотного зв'язку з користувачами, виявляючи і поширюючи передовий досвід розкриття державних даних, підвищуючи якість опублікованих даних, переводячи їх в більш зручні формати, додаючи опису (класифікацію) і інтегруючи (пов'язуючи) дані з різних наборів;

- впроваджувати процеси і інфраструктуру, в тому числі електронні сервіси та послуги, для проведення публічних онлайн-консультацій з громадянами і організаціями, а також здійснювати онлайн-інформування, обслуговування та надання інформації про діяльність органу виконавчої влади, одночасно спрощуючи способи взаємодії з громадянським суспільством;

- забезпечувати об'єктивність, неупередженість і публічність процедур формування громадських, експертних і консультативних рад (Комісій, робочих груп), що створюються при органах виконавчої влади, наділяти їх

необхідними повноваженнями, враховувати думку цих рад при прийнятті рішень;

- формувати і розвивати ефективні механізми оперативного реагування на звернення громадян, громадських об'єднань і підприємницького співтовариства по суті поставлених у зверненнях питань;

- удосконалювати форми, методи і способи роботи із засобами масової інформації, соціальними мережами та форумами в мережі "Інтернет";

- ясність викладу матеріалу як одна з основ складання документів державним службовцям.

Державна установа зобов'язана ефективно доносити інформацію до населення. Це означає що відомості про стратегії уряду, послуги та ініціативи повинні бути сформульовані зрозумілою мовою, підноситися своєчасно, об'єктивно і з користю для справи.

Щоб інформація була зрозуміла населенню, необхідна ясність викладу і відповідність граматичним правилам. Цей принцип важливий як для інформації внутрішнього характеру, для будь-якого іншого офіційного органу, незалежно від того, чи буде вона опублікована або озвучена;

- вивчення громадської думки. Постійне вивчення громадської думки дозволяє владі краще розуміти суспільство, визначати потреби та очікування громадян, краще оцінювати реакцію суспільства на вносяться пропозиції або можливі зміни, а також ефективність державної політики, програм і послуг, оцінити прогрес в області підвищення якості цих послуг;

- вивчаючи громадську думку з метою визначення кількісних і якісних параметрів думок, настроїв і сприйняття з боку певних верств суспільства, державні органи зобов'язані виконувати вимоги, викладені в документах, що регулюють коло питань інформаційної відкритості. Крім того, вони повинні гарантувати високу якість і ефективність досліджень, які вони замовляють іншим структурам або проводять самостійно.

Важливим моментом в забезпеченні високого рівня транспарентності влади є опитування населення і налагоджене цивільне партнерство. При

плануванні, здійсненні та оцінці діяльності, пов'язаної з проведенням опитувань і цивільним партнерством, необхідно враховувати потреби в галузі суспільних зв'язків.

Відкритий і зацікавлений діалог має визначальне значення для успішного проведення опитувань. Крім того, велике значення має надання учасникам опитувань точних відомостей і грамотний, доступний виклад матеріалу.

Державні органи повинні стежити за тим, щоб інформація, що стосується проведених ними опитувань громадян і залучення громадян до партнерської участі, як на державному, так і на регіональних рівнях, публікувалася на інтернет-сайтах цих організацій.

Моніторинг рівня транспарентності органів влади дозволяє відслідковувати динаміку розвитку ситуації відкритості, прозорості та доступності влади за певний період часу.

Значну роль в забезпеченні інформаційної відкритості органів влади грають різні інститути безпосередньої демократії: правотворча ініціатива громадян, публічні слухання, збори громадян, конференція громадян (збори делегатів), опитування громадян.

Для забезпечення відкритості та прозорості органів державної влади необхідно комплексне дотримання правових норм, інформаційної політики та різних організаційних процедур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артамонов Г., Кристальный Б., Травкин Ю. Государственное управление развитием информатизации в США., 2004. URL: http://www.i-u.ru/biblio/archive/artamonov_gos/. (дата звернення 05.03.2018 р.)
2. Бак Н. А. Прозорість бюджетного процесу як фактор підвищення ефективності бюджетного менеджменту в Україні. Економіка: реалії часу. 2014. № 1. С. 43-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2014_1_8
3. Бакуменко В. Д. Держава як об'єкт управління. Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління. 2013. Вип. 3. С. 8–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_upravl_2013_3_3
4. Бідюк П.І., Кожухівський А.Д., Кожухівська О.А. Система підтримки прийняття рішень для аналізу і прогнозування стану підприємства. Радіоелектроніка, інформатика, управління. 2013. № 1. С. 128–136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/riu_2013_1_22
5. Ващенко К. Держслужба у смартфоні. Чому одних лише технологій недостатньо. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2733764-derzsluzba-u-smartfoni-comu-odnih-lise-tehnologij-nedostatno.html>
6. Волохов О. С. Прозорість бюджету як запорука розвитку демократії в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2013. Вип. 6-2(1). С. 96-100.
7. Впровадження інформаційної системи управління людськими ресурсами (PoClick) в державних органах України. URL: <http://www.center.gov.ua/en/component/k2/item/3456-впровадження-інформаційноїсистеми-управління-людськими-ресурсами-poclick-в-державних-органах-україни>

8. Демократія участі в Україні. Стан реалізації державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства [Текст] / М. І. Ставнійчук та ін. Київ, 2015. – 170 с.
9. Дзвінчук Д.І., Петренко В.П. Про вдосконалення управління освітою і наукою України на основі концепції інтелектуалізації. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування. 2016. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2016_1_6
10. Дем'янюк А. В. Прозорість бюджету та участь громадськості у бюджетному процесі. Економіка та суспільство. 2016. № 6. С. 317-320.
11. Дяченко С. А., Фетіщенко Є. М. Підвищення прозорості процесу планування державного бюджету України. Державне управління: теорія та практика. 2016. № 2. С. 45-56. URL: <http://www.eptp.academy.gov.ua/pages/dop/16/files/44b19a9e-517a45d8-9сec-f5bbe66bf0b0.pdf>
12. Кількість суб'єктів ЄДРПОУ за організаційно-правовими формами господарювання: публікація документів Державної Служби Статистики України. URL: https://ukrstat.org/uk/edrpoу/ukr/EDRPU_2016/ks_opfg/
13. ks_opfg_0116.htm (дата звернення 12.03.2018 р.).
14. Корецький М., Сорока М., Калько А. Аналітичні аспекти організації та управління підготовкою кадрів для вищої школи в Національному університеті водного господарства та природокористування. Нова педагогічна думка. 2013. № 4. С. 10–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_4_4
15. Лопушинський І.П. «Цифровізація» як основа державного управління на шляху трансформації та реформування українського суспільства. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету. 2018. № 2. URL: <http://www.srbss-nbuv.ua>

16. Лучка А. Забезпечення відкритості та прозорості бюджетів місцевого самоврядування як засіб поглиблення демократизації суспільного життя. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2007. № 2. С. 37-45.
17. Лопушинський І.П. «Цифрові робочі місця» державних службовців як вагома складова електронного урядування в Україні. Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. наук. фах. вид. Херсонського національного технічного університету. 2018. № 1. URL: <http://www.srbss-nbuiv.ua/>
18. Маркович Г. Публічність та прозорість бюджетного процесу – ознака демократичного розвитку країни. Децентралізація: сайт.
19. Нестеренко О.В. Основи побудови автоматизованих інформаційно-аналітичних систем органів державної влади. Київ : Наук. думка, 2005. 628 с.
20. Нижник Н.Р., Мосов С.П. Державне управління в Україні: функція координування. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 6. С. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2014_6_24
21. Нисневич Ю. А. Открытость, прозрачность и подотчетность государственного управления [Текст] // Юридический вестник // Ю. А. Нисневич. 2015. – № 1(6). – Ч. 2. – С. 5
22. Нисневич Ю. А. Информация и власть [Текст] // Ю. А. Нисневич / М.: Мысль, 2000. – С. 45, 84.
23. Пилаєва В. М. Наукові підходи щодо визначення принципу транспарентності в діяльності органів виконавчої влади у вітчизняній науці адміністративного права [Текст] // Право і суспільство. 2016. – № 2. – Ч. 2. – С. 128–132.
24. Пилаєва В. М. Адміністративно-правові засади забезпечення транспарентності в діяльності органів виконавчої влади в Україні [Текст]. – Дис... на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук (доктора

- філософії) за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» (08 –Право). – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, 2017. – 225 с.
25. Пилаєва В. М., Реалізація принципу прозорості діяльності органів виконавчої влади: європейський досвід [Текст] // В. М. Пилаєва / Науковий вісник Херсонського державного університету. – Випуск 6-1. – Том 3. – 2014. – С. 27.
26. Полякова Л.П., Криштопа А.О. Механізми державного управління вищою освітою на основі використання інформаційного середовища. Теорія та практика державного управління. 2009. Вип. 3. С. 53–58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2009_3_10
27. Половцев О.В. Системний підхід та інформаційні технології підтримки прийняття рішень в державному управлінні : монографія. Донецьк : Східний видавничий дім, 2010. 206 с.
28. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 року зі змінами і доповненнями від 20.01.2018 року // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення 05.03.2018 р.).
29. Про деякі заходи щодо поліпшення доступу фізичних та юридичних осіб до електронних послуг : Указ Президента України від 29 липня 2019 р. № 558/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/558/2019>.
30. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України: Закон України від 16.10.2012 № 5428-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5428-17> (дата звернення 11.03.2018 р.).
31. zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5428-17 (дата звернення 11.03.2018 р.).
32. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19).
33. Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації : розпорядження

Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 227-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-p>

34. Романченко О. Транспарентність регуляторів фінансового ринку та розвиток ризику менеджменту у фінансових установах. URL: http://www.u-fin.com.ua/analit_mat/drn/047.htm (дата звернення 02.03.2018).
35. Співаковський О.В., Львов М.С., Кравцов Г.М. Інноваційні методи управління інформаційними активами вищого навчального закладу. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2013. № 3. С. 3–7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/komp_2013_3_2
36. Kundeliene K., Leitoniene S. Business Information Transparency: Causes and Evaluation Possibilities, *Procedia. Social and Behavioral Sciences*. 2015. Vol. 213. P. 340–344.
37. Methodology | Ranking Web of Universities. URL: <http://www.webometrics.info/en/Methodology>.
38. Stohl C., Stohl M., Leonard P. Managing Opacity: Information Visibility and the Paradox of Transparency in the Digital Age. *International Journal of Communication*. 2016. Vol. 10. P. 123–137.
39. Vishwanath T., Kaufmann D. Toward transparency: New approaches and their application to financial markets. *World Bank Research Observer*. 2001. v16: Q. 41–57. 16. Williams A. A global index of information transparency and accountability. *Journal of Comparative Economics*. 2014. Vol. 43. P. 804–824.
40. Hood C., Heald D., eds *Transparency: the key to better governance?*. 2006 (reprinted 2011), *Proceedings of the British Academy* (135). Oxford University Press Oxford, UK 231 p.

